

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти**

**Партнерська взаємодія сім'ї та закладу
дошкільної освіти в процесі формування
готовності старших дошкільників
до шкільного навчання**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 2 курсу, 617 група
Склярова Ольга Ігорівна

Керівник:

кандидат педагогічних наук,
доцент **Танявська Я.А.**

*До захисту допущено
на засіданні кафедри*

протокол № _____ від _____ 2024 року

Зав.кафедрою _____ проф. Марія ОЛІЙНИК

АНОТАЦІЯ

Склярова О.І. Партнерська взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти в процесі формування готовності старших дошкільників до шкільного навчання. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття ОКР “магістр” зі спеціальності 012 Дошкільна освіта. Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2024. 91 с.

Магістерська робота присвячена дослідженню партнерської взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти в контексті сучасних підходів до організації освітнього процесу. В роботі розглянуто науково-теоретичні засади співпраці педагогів і батьків, обґрунтовано моделі та механізми ефективної взаємодії, спрямованої на гармонійний розвиток дитини. Особлива увага приділяється формуванню педагогічної культури батьків і їх активній участі в освітньому процесі. У результаті дослідження запропоновано рекомендації для покращення партнерських стосунків між закладом дошкільної освіти та сім'єю.

Ключові слова: партнерська взаємодія, сім'я, заклад дошкільної освіти, освітній процес, співпраця, педагогічна культура, виховання, розвиток дитини.

ABSTRACT

Sklyarova O.I. Partnership between family and preschool educational institution in the process of forming the readiness of older preschoolers for schooling. – Manuscript. Qualification work for obtaining the OKR “master” in the specialty 012 Preschool education. Chernivtsi National. Yuriy Fedkovych University. Chernivtsi, 2024. 91 p.

The master's thesis is devoted to the study of partnership between the family and the preschool educational institution in the context of modern approaches to the organization of the educational process. The work considers the scientific and theoretical principles of cooperation between teachers and parents, substantiates models and mechanisms of effective interaction aimed at the harmonious development of the child. Special attention is paid to the formation of the pedagogical culture of

parents and their active participation in the educational process. As a result of the study, recommendations are proposed for improving partnership relations between the preschool educational institution and the family.

Keywords: partnership, family, preschool institution, educational process, cooperation, pedagogical culture, upbringing, child development.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ О.І. Склярова

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
 РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	 9
1.1. Поняття та принципи партнерства у дошкільній освіті.....	9
1.2. Роль закладу дошкільної освіти та сім'ї у формуванні партнерських відносин.....	16
1.3. Проблеми та бар'єри у партнерській взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти.....	23
Висновки до розділу 1.....	32
 РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СІМ'Ї НА ГОТОВНІСТЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	 35
2.1. Дослідження стану готовності старших дошкільників до шкільного навчання.....	3
5	
2.2. Проєкт партнерської взаємодії закладу дошкільної освіти та батьками щодо формування у дітей старшого дошкільного віку готовності до школи.....	49
2.3. Методичні рекомендації щодо підвищення готовності дітей до школи при взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти	69
Висновки до розділу 2.....	74
 ВИСНОВКИ.....	 77
 СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	 82

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність питання партнерської взаємодії між сім'єю та закладом дошкільної освіти є надзвичайно важливою в сучасних умовах розвитку суспільства. У контексті глобальних змін і викликів, які постають перед системою освіти, стає очевидним, що успішне виховання і розвиток дитини можливі лише за умов активної співпраці між усіма учасниками освітнього процесу. Дитина, як суб'єкт навчання і виховання, знаходиться в центрі цієї взаємодії, а її гармонійний розвиток залежить від узгоджених дій як педагогів, так і батьків. Саме тому питання партнерства між сім'єю та закладом дошкільної освіти набуває особливої значущості.

Одним із основних завдань сучасної дошкільної освіти є забезпечення всебічного розвитку дитини, що включає як інтелектуальну, так і соціально-емоційну складові. Ці завдання неможливо виконати без активної участі сім'ї, яка є першим і найважливішим соціальним середовищем для дитини. Саме у сім'ї закладаються основи розвитку дитини, відбувається її первинна соціалізація, формується ставлення до себе та довкілля. Своєю чергою, у закладі дошкільної освіти дитина навчається взаємодіяти з однолітками, організовувати власну діяльність, відбувається подальше вмотивування її ціннісної ієрархії і поведінки.

Ефективність дошкільного виховання значною мірою визначається тими відносинами, що складаються між вихователями і батьками. Тому взаємодія між сім'єю та закладом дошкільної освіти повинна бути системною, цілеспрямованою та постійною. Тільки так можливо забезпечити неперервність виховних впливів та створити сприятливі умови для реалізації єдиних вимог щодо формування і розвитку кожної дитини.

Стан дослідження проблеми. Теоретичні основи виховання дитини в сучасній українській сім'ї обґрунтували Т. Алексеєнко, О. Доукіна, Т.Кравченко, Т. Куница, Л. Повалій, В. Постовий, М. Стельмахович.

Їхні праці забезпечують глибоке розуміння процесів виховання в сімейному середовищі, зокрема, формування особистісних якостей і соціальних навичок у дітей.

Окрему увагу заслуговують дослідження, присвячені взаємодії закладів дошкільної освіти з сім'ями, які були здійсненні такими вченими, як Т.Александрова, Н. Андрєєва, А. Богуш, Н. Виноградова, В. Іванова, Л.Кларіна, Т. Кулікова, Я. Ковальчук, Н. Лагутіна, М. Машовець та О. Семіна, Науковці зробили значний внесок у розуміння різних аспектів цієї взаємодії, а їхні роботи сприяли розвитку ефективних підходів до співпраці між освітніми установами та родинами.

Важливим напрямом цих досліджень є методичні рекомендації щодо організації ефективної співпраці між педагогами та батьками, розроблені Г. Глушаковою, Г. Гризик та Т. Дороновою. Їхні праці акцентують увагу на необхідності створення умов для плідної комунікації та взаємодії в освітньому процесі. Водночас, дослідження Л. Островської та О. Урбанської зосереджені на вивченні форм і методів роботи з родинами, що дозволяє знайти найбільш ефективні шляхи досягнення спільних цілей у вихованні дітей.

Мета дослідження: аналіз впливу партнерської взаємодії між сім'єю та закладом дошкільної освіти на формування готовності старших дошкільників до навчання в школі.

Завдання дослідження:

- 1) Проаналізувати теоретичні основи партнерської взаємодії між сім'єю та закладом дошкільної освіти в процесі формування готовності старших дошкільників до шкільного навчання.
- 2) Дослідити стан організації процесу формування готовності старших дошкільників до шкільного навчання.

3) Розробити проєкт партнерської взаємодії закладу дошкільної освіти та батьками щодо формування у дітей старшого дошкільного віку готовності до школи.

4) Скласти методичні рекомендації щодо готовності дітей до школи при взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження: підготовка дітей старшого дошкільного віку до шкільного навчання.

Предметом дослідження: партнерська взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти в процесі формування готовності старших дошкільників до шкільного навчання.

Методи дослідження. Для написання теоретичної частини дипломної роботи було обрано такі теоретичні методи дослідження: метод аналізу, метод дедукції, а також індуктивний метод. Під час проведення практичної частини дослідження було використано наступні методи: спостереження, анкетування, аналіз та порівняння.

Теоретичне значення результатів дослідження. Аналіз понять, принципів та ролей сім'ї і закладів дошкільної освіти, впливу партнерства на формування готовності старших дошкільників до школи дає змогу виробити методичні рекомендації та програми для педагогів і батьків, засновані на наукових засадах. Також це допомагає адаптувати теоретичні підходи до практики, тобто теоретичні висновки використовуються для створення конкретних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності підготовки дітей до шкільного навчання через співпрацю з сім'єю. А узагальнення досліджень бар'єрів і проблем у партнерській взаємодії сприяє розширенню знань про соціальні та психологічні аспекти комунікації між педагогами та батьками.

Практичне значення результатів дослідження. Полягає у розробці рекомендацій, які можуть бути використані педагогами та батьками для поліпшення партнерської взаємодії. Ці рекомендації сприятимуть

ефективному формуванню готовності старших дошкільників до навчання в школі, зменшенню бар'єрів у співпраці між сім'єю та закладом дошкільної освіти, а також підвищенню загальної ефективності освітнього процесу.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (53 позиції).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1. Поняття та принципи партнерства у дошкільній освіті

У сучасних умовах реформування української освіти демократизація взаємовідносин між педагогами та вихованцями виступає як один із центральних аспектів ефективного освітнього процесу. Сучасні підходи до навчання все більше орієнтуються на створення сприятливого середовища співпраці, який поступово замінює традиційний монологічний підхід на більш відкритий та діалогічний формат спілкування з дошкільниками. Така трансформація передбачає не лише зменшення обсягу дублювання інформації, яку вихованці можуть отримати з доступних джерел, але й активне впровадження методів навчання, які стимулюють розвиток творчого потенціалу, ініціативності та активності дитини. «Педагогіка партнерства» стає невід'ємним елементом нової освітньої парадигми, забезпечуючи ефективну взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу.

Для розуміння сутності досліджуваного феномену слід проаналізувати поняття «партнерство», яке походить від англійського «partnership» і в довідковій літературі трактується як:

- 1) загальне становище партнера;
- 2) юридичні відносини між членами бізнес-товариства та особами, які входять до його складу;
- 3) відносини, що зазвичай передбачають тісну співпрацю між сторонами, які мають взаємовигідні права та обов'язки.

Синонімічний ряд до поняття «партнерство» включає такі терміни: союз, співпраця, конфедерація, об'єднання, взаємодія, обмін, взаємозв'язок, взаємодопомога, симбіоз, інтеграція, злиття [53].

Педагогіка партнерства являє собою чітко визначену систему взаємовідносин, яка базується на кількох ключових принципах, зокрема: повага до особистості, доброзичливість і позитивне ставлення, довіра у

відносинах, діалог, взаємодія, взаємоповага, розподілене лідерство, та принципи соціального партнерства, що включають рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, та обов'язковість виконання домовленостей.

Сутність педагогіки партнерства полягає в демократичному та гуманному підході до дитини, що забезпечує їй право на вибір, на власну гідність і повагу, а також на право бути такою, якою вона є, а не такою, якою її хоче бачити педагог. Партнерські стосунки формуються там, де діти і дорослі об'єднані спільними поглядами і прагненнями. У рамках педагогіки партнерства дитина розглядається як добровільний і зацікавлений соратник, одностудець, рівноправний учасник педагогічного процесу, відповідальний за його результати.

Таким чином, психологічною основою педагогіки партнерства є суб'єкт-суб'єктні стосунки, які передбачають співпрацю між учасниками процесу. Цей тип взаємин є оптимальним для освітнього процесу, оскільки, з одного боку, він залишає за педагогом функцію управління, а з іншого, надає дитині можливість діяти самостійно.

Згідно з І. Ящуком, партнерство ґрунтується на співпраці, спільних інтересах і потребах, добровільності, рівноправності всіх учасників у межах реалізації партнерської програми, а також на відповідності змісту, цілей і наслідків вимогам законодавства в сфері освіти [52].

С. Коляденко зазначає, що визначення напрямів партнерства залежить від численних чинників, серед яких важливу роль відіграють законодавчі, часові, природні, історичні та інші аспекти. Партнерство формується на основі культурно-освітнього потенціалу, традицій, рівня економічного розвитку та ставлення можливих партнерів один до одного. Важливими характеристиками партнерства є співпраця, наявність спільних інтересів і потреб, добровільна участь у партнерських заходах, а також рівноправність усіх учасників у межах виконання угоди чи програми, при цьому зміст партнерства, його цілі та

наслідки повинні відповідати вимогам чинного законодавства в сфері освіти [42].

Особливістю партнерства є те, що загальні інтереси та цілі займають пріоритетне місце над інтересами окремих учасників, що суттєво відрізняє його від ізольованих дій окремих сторін.

Як зазначає С. Коляденко, важливим аспектом ефективного партнерства є розробка довгострокових цільових програм або проєктів для кожного напрямку співпраці. Такі проєкти можуть бути інтегровані в єдину програму соціального партнерства, метою якої є вдосконалення та розвиток освітньої системи в межах конкретного навчального закладу.

Соціально-педагогічне партнерство в освіті є взаємозв'язком між педагогами, дітьми та батьками, заснованим на добровільній співпраці на рівно вигідних умовах. Ця тісна співпраця спрямована на вирішення завдань виховання та навчання, і базується на взаємодії та взаємоповазі. Важливу координуючу роль у побудові системи партнерства відіграє освітня організація. Одним із ключових результатів, що свідчить про ефективність такої взаємодії, є підвищення рівня батьківської компетентності. Координуюча роль у формуванні та підтримці системи партнерства відводиться освітнім організаціям. Одним із показників ефективності такої взаємодії, на думку авторки, є підвищення рівня батьківської компетентності [35].

Зміст соціально-педагогічного партнерства визначається метою і завданнями освітньої установи, вимогами суспільства, відділу освіти, а також стратегією і тактикою розвитку системи дошкільної освіти. Головним завданням освітнього закладу є формування молодого покоління, яке володіє високим рівнем людської та громадянської гідності, має правові гарантії і заслужено надані духовні та матеріальні блага. Це покоління має бути здатним сприймати, критично оцінювати та активно впроваджувати ідеї демократії та соціальної рівності [49].

У контексті сучасних досягнень дошкільної та початкової освіти важливо звернути увагу на досвід В. Сухомлинського, який акцентував увагу на проблемі взаємодії між сім'єю, дошкільним закладом та школою. Педагог вважав, що батьки та вчителі повинні глибоко розуміти, що ні школа без участі сім'ї, ні сім'я без співпраці зі школою не можуть ефективно вирішити складні завдання виховання та формування особистості. Узагальнений досвід В. Сухомлинського щодо підготовки дітей до школи підкреслює виняткову роль середовища, в якому перебуває дитина. Гармонійна єдність виховних та навчальних зусиль, за його переконанням, є необхідною умовою для всебічної підготовки дитини до життя. В основі такої взаємодії, на думку педагога, повинна бути сім'я з її теплими, люблячими стосунками між дітьми і батьками, тоді як школа виступає як складний світ людських взаємин. В. Сухомлинський вважав, що багатство стосунків між дітьми, педагогами та батьками є ключовим принципом підготовки дітей до школи. Його система виховання, яку він виклав у своїх працях, заснована на тріаді «школа – сім'я – громадськість». Вже в 1960-х роках він писав, що дитина – це активний і самостійний індивід, який не просто готується до дорослого життя, а живе повноцінним і цікавим життям тут і зараз. Тому до неї слід ставитися з доброзичливістю і розумінням, забезпечуючи умови для її гармонійного розвитку та самореалізації. [32]

Однією з перших, хто детально дослідив співпрацю батьків і закладу освіти, була професорка соціології Дж. Епштейн з Університету ім. Дж. Хопкінса. У 1982 році вона ініціювала серію досліджень, які виявили прямий зв'язок між якістю освіти та ефективністю взаємодії між батьками, вчителями і адміністрацією школи. Її дослідження разом із роботою послідовників узагальнили шість основних типів активностей батьків, які створюють основу для партнерських відносин між сім'єю, школою та громадою. Ці активності підкреслюють значущість спільних зусиль у досягненні високих освітніх результатів, що підтверджує важливість координації дій всіх учасників

освітнього процесу для забезпечення якісного навчання та виховання дітей.

(Рис. 1.1)

Рис. 1.1. Основні типи активностей батьків, що поєднують відносинами партнерства сім'ю, школу та громаду

Згідно з позицією Л. Зданевич, педагогічне партнерство є особливим типом взаємодії між закладами освіти та учасниками освітнього процесу, а також державними та місцевими органами влади, громадськими організаціями та сім'єю, яке спрямоване на узгодження та реалізацію інтересів усіх учасників освітнього процесу [46].

Педагогічне партнерство у дошкільній освіті, згідно з трактуванням авторки, являє собою особливу форму організації спільної діяльності закладів дошкільної освіти та учасників соціально-педагогічного партнерства. Воно ґрунтується на низці ключових принципів, які забезпечують ефективну взаємодію всіх учасників освітнього процесу, сприяючи гармонійному розвитку дитини та зміцненню співпраці між педагогами і батьками.

Перший принцип, на якому базується педагогічне партнерство — це забезпечення суб'єктної позиції всіх учасників освітніх відносин.

Цей принцип передбачає активну участь як педагогів, так і батьків та дітей у процесі навчання та виховання. Це означає, що кожен учасник, будь то педагог, батько чи дитина, має право і можливість активно долучатися до процесу навчання та виховання, вносити свої пропозиції, брати участь у прийнятті рішень. Такий підхід сприяє створенню атмосфери довіри, взаємодопомоги та співпраці, що є необхідною умовою для ефективного

виховання дитини. Особливу увагу слід звернути на те, що сучасні батьки, завдяки своїй освіченості та досвіду, повинні розглядатися не як пасивні спостерігачі, а як повноправні учасники освітнього процесу, які мають значний вплив на його результати, а це в свою чергу призведе до забезпечення атмосфери довіри, взаємодопомоги та співпраці, що є необхідною умовою для ефективного виховання дитини [36].

Другим важливим принципом педагогічного партнерства є інтеграція та диференціація цілей і завдань, що стоять перед учасниками соціально-педагогічного процесу. Важливо, щоб як педагоги, так і батьки мали спільні цілі щодо розвитку дитини, проте методи досягнення цих цілей можуть бути різними залежно від індивідуальних особливостей дитини та конкретної ситуації в родині. Спільна діяльність, орієнтована на індивідуалізацію розвитку дитини, забезпечує її гармонійне зростання, сприяючи створенню єдиного підходу до виховання, що об'єднує зусилля як сім'ї, так і педагогів.

Наступний принцип — гуманістична орієнтація — підкреслює важливість врахування інтересів та потреб усіх учасників освітнього процесу. Педагоги повинні створювати умови, в яких батьки не тільки спостерігають за розвитком своєї дитини, а й активно приймають участь у цьому процесі, тобто необхідно забезпечити батькам можливість бачити і знати, як розвивається їхня дитина в ЗДО, опиратися на позитивні якості батьків і дітей, а також розкривати індивідуальність кожного учасника процесу.

Такий підхід сприятиме зміцненню зв'язків між сім'єю та дошкільним закладом, що є важливим елементом успішного виховання. Узгодженість підходів до розвитку дитини в сім'ї та дошкільному закладі забезпечує послідовність педагогічних впливів і створює сприятливі умови для всебічного розвитку дитини.

Четвертий принцип — науково-практичний підхід — акцентує увагу на необхідності створення міцної методичної бази для партнерської взаємодії. Педагогічна діяльність повинна бути підкріплена науково обґрунтованими

методами, які сприяють кращому розумінню потреб дитини та забезпечують оптимальні умови для її розвитку. Крім того, важливо також організувати ефективну допомогу тим, хто цього потребує, як з боку педагогів, так і з боку батьків, що дозволить більш якісно вирішувати питання, пов'язані з вихованням та навчанням.

Принцип індивідуального підходу є також одним важливим аспектом педагогічного партнерства, який наголошує на важливості врахування емоційного стану батьків під час спілкування з ними. [36]

Даний принцип передбачає врахування емоційного стану як дитини, так і її батьків, а також тактовне і людяне ставлення з боку педагогів. Важливо, щоб педагоги проявляли емпатію та співчуття, допомагаючи батькам знаходити шляхи вирішення проблем, які виникають у процесі виховання та навчання дитини. Такий підхід сприяє створенню сприятливого емоційного клімату, що є необхідною умовою для успішного розвитку дитини.

Останнім, але не менш важливим принципом є динамічність, яка підкреслює необхідність гнучкості та здатності дошкільного закладу швидко реагувати на зміни в соціальному складі батьків і їхніх запитах щодо виховання дітей. Заклад дошкільної освіти (ЗДО) повинен залишатися відкритою системою, здатною адаптуватися до нових викликів і потреб, змінюючи форми і напрями роботи з сім'єю відповідно до цих змін. Це забезпечує можливість створення більш гнучкого і адаптивного освітнього процесу, що відповідає потребам сучасного суспільства. [36]

О. Карпенко та М. Чепіль зазначають, що навчання партнерству варто розпочинати ще з дошкільного віку, оскільки саме в цей період закладаються основи взаємодії та співпраці між дітьми, батьками й вихователями. Саме виховне партнерство між батьками та вихователем є ключовим чинником у досягненні життєвого успіху дитини. Такі характеристики, як узгодженість та послідовність дій, мислення вихователя і батьків створюють гармонійне середовище, яке в свою чергу сприяє формуванню цілісного світогляду у

дитини та допомагає їй почуватися комфортно в різних соціальних просторах — вдома, у дошкільному закладі та дитячій групі[30].

Отже, дошкільний заклад виступає як унікальний освітній простір, що відкриває широкі можливості для співробітництва та є платформою для соціально-педагогічного партнерства. Саме в такому середовищі педагогіка партнерства стає надзвичайно важливою, оскільки вона формує гуманний і творчий підхід до взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

Педагогіка партнерства втілює справді демократичний підхід до співпраці між педагогом і дитиною, що базується на рівності в праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість. Вона враховує різницю у життєвому досвіді та знаннях, але ставить на перший план рівноправність у спілкуванні та співпраці, створюючи таким чином сприятливі умови для всебічного розвитку особистості дитини.

1.2. Роль закладу дошкільної освіти та сім'ї у формуванні партнерських відносин

Тісна взаємодія між сім'єю та закладом дошкільної освіти відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні гармонійного та всебічного розвитку дитини, оскільки саме ця взаємодія створює умови для ефективного інтегрування фізичних, розумових, емоційних, соціальних і духовних аспектів у процесі виховання, що є основою для подальшого успішного розвитку дитини. Така взаємодія забезпечує гармонію між сімейним та освітнім середовищем, що дозволяє дитині успішно адаптуватися і розвиватися в обох контекстах, створюючи підґрунтя для формування важливих життєвих компетенцій. [31]

Одним із центральних аспектів цієї взаємодії є створення сприятливого середовища, яке чутливо враховує індивідуальні потреби кожної дитини, яке вимагає спільної роботи педагогів і батьків. Важливо, щоб педагоги та батьки

працювали разом для досягнення єдиної мети – забезпечення оптимальних умов для розвитку дитини. При цьому особливої ваги набуває питання підвищення рівня довіри між батьками та педагогами, адже саме через взаєморозуміння та підтримку батьки можуть стати активними учасниками освітнього процесу, а це в свою чергу дозволить батькам глибше ознайомитися з освітніми методиками та підходами, які використовуються в закладі дошкільної освіти, і відповідно, більш ефективно підтримувати розвиток своєї дитини вдома, доповнюючи освітній процес, що відбувається в закладі освіти. Спільна діяльність педагогів і батьків створює єдиний освітній простір, у якому дитина відчуває постійну підтримку та розуміння, що вкрай важливо для її гармонійного розвитку і формування впевненості в собі, закладаючи при цьому міцну основу для її подальшого життя та успіхів у навчанні. Отже, процес взаємодії із сім'єю є активним та успішним за умови, якщо батьки відчувають глибоку зацікавленість у вихованні дитини.

Про зв'язок сімейного і громадського виховання дітей дошкільного віку сказано й написано чимало. Актуальним є погляд В. Сухомлинського на сім'ю як першу школу людських взаємин, де діти з ранніх років засвоюють систему моральних цінностей, норм поведінки, культурні традиції народу [32].

М. Монтень у праці «Досліди» розкриває підхід до взаємодії батьків і педагогів в інтересах дитини. Підхід цей полягає в тому, що батьки, «обираючи їй наставника», мають поставитися «до цього з можливою старанністю» на основі вимог до нього як до педагога, а не людини з «голою вченістю», «туго набитою головою» [51]. Однак Монтень не вказує, як з'ясувати, чи має ці якості й уміння майбутній домашній наставник, не говорить, як взаємодіяти з ним, залишаючи це на розсуд батьків. Таким чином, роль батьків у взаємодії, за Монтенем, має полягати у створенні умов для цієї взаємодії і контролі за нею; роль педагога – у найкращому виконанні своїх педагогічних обов'язків стосовно дитини; роль дитини – в участі у тому, що їй пропонують для виховання і навчання батьки і педагог.

Надзвичайно важливою є взаємодія педагогів із сім'ями вихованців саме для формування особистості дитини та для забезпечення позитивних результатів у її освітньому процесі. Ця взаємодія ефективно досягається через узгодженість дій педагогічного колективу та розвиток інтересу батьків до питань виховання і навчання. Така співпраця не лише сприяє досягненню завдань закладу дошкільної освіти, але й є важливим внеском у створення єдиного виховного простору, який об'єднує сімейне та освітнє середовище.

Варто підкреслити, що сім'я відіграє вирішальну роль у вихованні дитини. Якості та основи поведінки, сформовані в ранньому дитинстві, супроводжують людину протягом усього життя. Саме в колі близьких людей відбувається розвиток дитини як особистості та закладаються основи її майбутньої поведінки в суспільстві. Попри те, що технічний прогрес і дистанційне навчання займають дедалі більше місця в нашому житті, сімейне виховання залишається ключовим у формуванні особистості дитини. [36]

Аналіз наукових джерел засвідчує те, що існує багато визначень поняття «сім'я». «Сім'я» за А. Антоновим і В. Медовим – це заснована на загальносімейній діяльності спільність людей, пов'язаних узами подружності – батьківства – родинності, яка завдяки цьому здійснює відтворення населення і спадковість сімейних поколінь, а також соціалізацію дітей, підтримання існування членів сім'ї»[51]. Або «сім'я — це геніальне творіння природи й суспільства. Зв'язок двох осіб різної статі, що називається шлюбом, — це не просто природний союз і не просто цивільний договір, а передусім моральний союз, який виникає на основі взаємної любові, на довірі й перетворює подружжя в єдине ціле. Двоє людей, які поєднали свої долі, мають над мету — продовжити рід людський, народити й виховати дитину» [32].

Таким чином, ми можемо впевнено стверджувати, що сім'я – це складне суспільно важливе угруповання, що визначає особливості перебігу становлення кожної дитини як всебічно розвиненої особистості, яка є активним членом соціального угруповання.

Відповідно до сучасних досліджень, акцент у роботі ЗДО з сім'єю поступово зміщується від конкретного програмного змісту до більш широких загально психологічних підходів, які спрямовані на розвиток здібностей та особистості дитини. Такий підхід визнає, що не лише знання, уміння та навички є ключовими елементами розвитку, але й загальний психологічний розвиток, який забезпечує гармонійне формування особистості. Важливо, щоб взаємодія між батьками та педагогами базувалася на взаємному бажанні підтримувати контакти, що сприятиме створенню спільного середовища для розвитку дитини, де кожен учасник освітнього процесу відіграє активну роль.

К. Суятинова, стверджує, що протягом усього життя індивіда сім'я відіграє ключову роль як найближче мікросоціальне середовище, яке формує унікальність його життєдіяльності. Саме вона виконує важливі соціалізаційні функції, серед яких можна виділити забезпечення фізичного та емоційного розвитку особистості, формування ідентифікації статі, розвиток інтелектуальних здібностей та потенційних можливостей, а також створення у дитини відчуття безпеки. Крім того, сім'я значною мірою впливає на формування ціннісних орієнтацій індивіда та забезпечує передачу основних соціальних норм. [45]

На думку С. Томашевської-Прядун, сім'я – це не лише мала соціальна група, розвитку дитини. Під дією системи стосунків, що панують у кожній конкретній сім'ї, формуються світогляд людини, її смаки, уподобання, ціннісні орієнтації, загальна культура; тобто під час взаємодії особа здобуває необхідні уміння і навички; у неї формується досвід сімейного життя і ставлення до родини. Тобто відбувається процес виховання і ціннісного орієнтування, мета яких – передати підростаючим поколінням досвід, знання, орієнтації, норми і ролі, уміння і навички, необхідних для життєдіяльності в умовах існуючого суспільства. [41].

Сім'я є стійкою формою взаємовідносин для людей, у межах якої здійснюється основна частина повсякденного життя людей. Являючись

основним інститутом розвитку особистості та соціалізації дошкільників, сім'я відчуває на собі вплив як позитивних, так і негативних процесів, що відбуваються в суспільстві. У сім'ї реалізуються основні людські потреби: порятунк від самотності, домівка, що дарує людині мир, радість і спокій. Зрештою, сім'я — це соціальна опора, без якої важко обійтись у наш час. Отже, сім'я як суспільно важливе угруповання виконує різні функції, які можна поділити на зовнішні та внутрішні.

Зовнішня функції сім'ї, господарсько-побутова функція – забезпечення матеріальних потреб членів сім'ї, організація побуту, приготування їжі, управління домашніми справами та забезпечення комфортних умов для життя. Ця функція включає не тільки матеріальне забезпечення, а й організацію відпочинку та дозвілля членів сім'ї.

Внутрішні функції сім'ї:

1. Виховна функція – формування моральних, етичних, культурних та соціальних норм у дітей, передача їм соціальних ролей, знань і навичок для адаптації в суспільстві.

2. Емоційна функція – забезпечення емоційної підтримки, любові, турботи та безпеки. Важливе значення має створення атмосфери, де члени сім'ї можуть вільно виражати свої почуття і переживання.

3. Духовна функція – формування духовних цінностей, вірувань, традицій і релігійних поглядів. Ця функція сприяє розвитку особистісної ідентичності та моральних орієнтирів.

4. Функція формування досвіду соціального життя – навчання дітей соціальних навичок і норм, розуміння соціальних ролей, розвиток уміння взаємодіяти з іншими людьми, вирішення конфліктів і співпраця в групі.

Всі ці функції взаємопов'язані та взаємодоповнюючі, і кожна з них має важливе значення для загального розвитку особистості та гармонійного функціонування сім'ї. [46].

На сьогоднішній день сім'я відіграє ключову роль у забезпеченні духовного спілкування, емоційної підтримки та виховання. Освітні заклади не можуть створити ті унікальні умови для емоційного та духовного розвитку особистості, які надає сім'я, і лише перебуваючи в родині, де переважає дух любові та доброти, дитина може зрозуміти та усвідомити свою людську сутність, зберегти свої обов'язки перед іншими, зокрема перед батьками та однолітками. Такі важливі уроки не можна отримати з книжок, їх можна засвоїти лише через взаємодію з близькими та рідними людьми. Тому, щоб кожна дитина виросла здатною любити та співпереживати, вона повинна виховуватися в атмосфері любові та турботи. Любов до дитини виростає із взаємної любові батьків, а також з отриманням їхніх уроків любові та щирості їхніх стосунків зі своїми батьками. [46]

Заклад дошкільної освіти та сім'я відіграють взаємодоповнюючі ролі в розвитку дитини, створюючи сприятливі умови для формування різноманітних компетенцій і навичок.

Взаємодія між дошкільним закладом і сім'єю базується на принципах співпраці, де ключову роль відіграє ініціатива з боку освітнього закладу. Зважаючи на те, що педагоги мають професійну підготовку до навчально-виховної діяльності, саме вони повинні стати ініціаторами встановлення взаємодії з батьками, розуміючи важливість такої співпраці для всебічного розвитку дитини. Педагоги мають не лише підтримувати ідею співпраці, але й переконати в її необхідності батьків, демонструючи переваги тісного взаємозв'язку між освітнім середовищем і сім'єю. Крім того, важливо підкреслити, що процес взаємодії не обмежується лише обміном інформацією, але включає організацію продуктивного діалогу між усіма учасниками освітнього процесу. Це передбачає обмін думками, почуттями, ідеями, що сприяє створенню сприятливого середовища для розвитку дитини. У такому контексті взаємодія між дошкільним закладом і сім'єю набуває форми

конструктивного діалогу, що забезпечує гармонійний розвиток дитини та зміцнення партнерських відносин між педагогами і батьками. [31]

Таке партнерство не лише сприяє успішному вихованню, але й має потенціал для довготривалого позитивного впливу на всі сторони, залучені до освітнього процесу, допомагаючи досягти спільної мети — гармонійного розвитку та виховання дитини.

Для реалізації принципів партнерства між батьками та вихователями необхідно використовувати різноманітні форми взаємодії, які розглядаються як засоби організації спільної діяльності та комунікації. Ці форми взаємодії є ключовими для ефективного співробітництва між фахівцями дошкільних закладів та родинами вихованців. Аналізуючи взаємодію між дошкільними закладами та батьками, слід звернути увагу на кілька важливих аспектів:

- прагматичний аспект орієнтований на полегшення організації навчального процесу, що включає забезпечення максимально ефективних умов для навчання та виховання дитини.
- педагогічний аспект спрямований на виховання дитини у спільному стилі з родинним оточенням, що забезпечує єдність підходів до виховання і розвитку.
- навчально-психологічний аспект підкреслює значення участі батьків у навчальному процесі, де їхня залученість впливає на результати освітнього процесу та психологічний комфорт дитини.
- соціальний аспект охоплює питання демократизації та культурної взаємодії, спрямованої на формування соціальної згуртованості та взаємної поваги у спільноті [50].

Отже, для ефективного виховання дитини необхідна наявність тісної співпраці між батьками та вихователями, яка повинна базуватися на принципах взаємної поваги, розуміння і визнання ролі кожного учасника цього процесу. Така співпраця дозволить створити сприятливе середовище для розвитку дитини, яке буде враховувати її індивідуальні потреби та інтереси,

сприяти підвищенню якості освітнього процесу та гармонійному розвитку особистості. Також важливим аспектом цієї взаємодії є орієнтація на загальнопсихологічні підходи, які спрямовані на розвиток здібностей та особистісних якостей дитини, що, в свою чергу, забезпечить її успішну адаптацію та самореалізацію в суспільстві. Таким чином, партнерство між сім'єю та дошкільним закладом є критичним фактором у вихованні дітей, що має довготривалий позитивний вплив на їхнє майбутнє.

1.3. Проблеми та бар'єри у партнерській взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти

Партнерська взаємодія між сім'єю та закладом дошкільної освіти є основоположним елементом успішного виховання та розвитку дитини. Проте, на шляху досягнення ефективного співробітництва часто виникають різноманітні проблеми та бар'єри, що суттєво ускладнюють цей процес. Важливо усвідомити ці перешкоди, щоб знайти шляхи їх подолання та забезпечити гармонійний розвиток дитини в умовах тісної співпраці між родиною та освітньою установою. [49]

Самовизначення особистості в умовах сучасного суспільства є однією з головних цілей системи освіти. Основи розвитку індивідуальності формуються в ранньому дитинстві, під впливом найближчого соціального оточення. В цей період найвагомішу роль у процесі соціалізації відіграють сім'я та заклад дошкільної освіти.

Як наукові дослідження, так і практика сучасного суспільства підтверджують, що сімейне виховання є комплексною проблемою, що включає соціальні, психологічні, педагогічні, культурологічні, демографічні та нормативно-правові аспекти. [52]

Необхідно зазначити, що відповідно до Положення про дошкільні навчальні заклади, учасниками освітнього процесу є не лише педагогічний

колектив, але й батьки. Саме сім'я, як найперший і найважливіший інститут виховання, має пріоритет у формуванні особистості дитини, адже саме вона надає максимально сприятливі умови для набуття знань, умінь і навичок, необхідних для подальшого життя. Сучасні дослідження сімейного виховання підкреслюють у необхідності підвищення рівня психолого-педагогічної культури батьківства, яка вимагає активної участі професійних психологів і педагогів, а особливо тих, хто працює з дітьми.

Василь Сухомлинський у своїй праці «Серце віддаю дітям» зазначає, що процес виховання має охоплювати одночасно батьків, педагогів і дітей. Ця думка повинна стати провідною у діяльності дошкільних закладів і в свідомості вихователів [32].

Нормативно-правові акти, що регулюють освітню діяльність, акцентують увагу на важливості співпраці між сім'єю та дошкільним закладом у формуванні особистості дитини, а ця співпраця досягається лише через єдність виховних впливів та взаємне збагачення суспільного й сімейного виховання.

Сучасна українська сім'я, стикаючись з економічними, соціальними та культурними змінами, не завжди здатна повноцінно виконувати свої ключові функції, особливо у сфері педагогічного та виховного впливу на дітей, а підвищене психологічне навантаження та часті стресові ситуації негативно позначаються на психолого-педагогічній культурі батьків, впливаючи при цьому стосунки з дітьми та педагогами.

Для ефективного розвитку партнерських відносин між дошкільними закладами та батьками необхідно спочатку залучити їх до активної участі в освітньому процесі, а це можливо досягти лише демонструючи результати роботи закладу через позитивні зміни в емоційному розвитку дитини, покращення її фізичного здоров'я та успіхи у навчально-розвивальній діяльності. Така позитивна динаміка не лише підтверджує ефективність роботи закладу, але й мотивує батьків до тіснішої співпраці, сприяючи

формуванню партнерства в освітньому процесі. [53]

Важливим завданням педагогів є зміна традиційних об'єкт-суб'єктних відносин, що панують у взаємодії з родинами. Необхідно усвідомити і донести до батьків думку, що вони є повноцінними суб'єктами освітньо-виховного процесу, а не пасивними об'єктами педагогічного впливу. Це означає, що батьки та інші члени родини повинні активно взаємодіяти з вихователями і дітьми на рівних засадах, маючи право на ініціативу, активну дію та самоконтроль.

Проблематика ефективної взаємодії між дошкільним навчальним закладом і родиною є предметом уваги багатьох сучасних дослідників, як теоретиків, так і практиків. Дослідження у цій сфері акцентують увагу на важливості співпраці між соціальними інститутами і сім'єю, що є ключовим фактором успішного виховання та розвитку дитини. У наукових працях таких дослідників, як Л. Міронова, Т. Касимова, Л. Островська, Т. Піроженко, Л.Соловйова, Л. Тищук, О. Хартман, С. Ладивір, І. Гребеннікова та Т.Кирієнко, розглянуто різноманітні аспекти взаємодії з батьками, що сприяють успішному впровадженню освітніх ініціатив.

Важливо пам'ятати, що дошкільна освіта є першою ланкою у неперервній системі освіти, і те, який «старт» отримає дитина, значною мірою визначає якість та динаміку її особистісного розвитку, а також життєві установки і світогляд у дорослому віці. Тому роль батьків і їх співпраця з педагогами є критично важливою для формування успішної та гармонійної особистості. [37]

Сучасні умови вимагають від педагогів дошкільних закладів відмовитися від застарілих методів і підходів у своїй роботі, так як неможливо відкрити новий замок старим ключем, так і педагог із консервативними звичками не зможе ефективно працювати в умовах сьогодення. Дошкільна освіта сьогодення потребує фахівців, орієнтованих на гуманістичне спілкування, діалог і імпровізацію. Мова йде про потребу сьогодення у

педагогові – фасилітаторові, який на відміну від консервативного педагога, відрізняється відкритістю у спілкуванні, прийняттям себе та інших, емпатійним розумінням, здатністю до саморозкриття, професійною розкутістю [50].

Педагоги нової генерації, які працюють із дітьми XXI століття, мають виконувати низку важливих завдань. Їх основною метою є навчити дітей новому мисленню, методам пізнання і самоорганізації. Іншими словами, педагог повинен підвести дитину до дверей нових можливостей, дати їй ключ і навчити активно користуватися ним. Завдання педагога полягає у допомозі дітям розкрити свій потенціал і направити їх на шлях творчості.

Важливо, щоб сучасний педагог був здатний трансформувати негативні емоції, проблеми і прагнення дітей у позитивний напрямок. Він має бути не тільки вчителем, але й практичним психологом, здатним надати підтримку в будь-якій ситуації. [39]

Нинішньому українському суспільству потрібні вихователі, які вміють пропонувати нові ідеї, володіють філігранною технікою спілкування, викликають у колег ентузіазм і енергію, володіють відповідним рівнем психолого – педагогічної грамотності. Такі педагоги часто стають лідерами у своїх колективах, вони творять самі і допомагають у професійній самореалізації своїм колегам, не зупиняються самі і поруч ведуть інших.

Вчені К. Кешман, М. Ландсберг проаналізувавши результати багаторічних досліджень лідерства, визначили найбільш значущі якості лідера: здатність управляти собою, постійне особистісне зростання, навички розв’язання проблем, винахідливість і здатність до інновацій, вміння впливати на оточуючих, допомагати колегам і формувати ефективні робочі групи. Ці якості є ключовими для педагогів, які прагнуть бути лідерами в сучасній освітній системі [40].

Успішні педагоги-лідери відрізняються особливим способом мислення, який визначає їх підхід до професійної діяльності, оскільки вони бачать

можливості там, де інші вбачають перешкоди, і підходять до викликів із девізом «Я можу». Такі педагоги завжди вважають себе частиною рішення, активно створюють корисне і потрібне, і мають доступ до своєї внутрішньої сили, що дозволяє їм формувати обставини і вести інших за собою. На противагу їм, стереотипні педагоги мислять обмежено: вони не бачать можливостей, вважають себе частиною проблеми, і підпадають під вплив обставин, замість того, щоб їх контролювати, а їхні дії спрямовані на досягнення постійного спокою, що призводить до пасивності і підпорядкування умовам, а не їх формування.

Згідно з твердженням О. Кононко, сучасний вихователь – це педагог-новатор, який чітко відчуває нові життєві тенденції і добре орієнтується в пріоритетах сучасності. Такий педагог не лише розуміє зміни, що відбуваються, але й активно спрямовує свою діяльність на майбутнє, підходячи до своєї професії творчо. Вихователь цього типу сприймає освіту як процес розширення можливостей для компетентного вибору дитиною змісту, місця, тривалості та партнерів для своїх занять. Вони створюють умови для саморозвитку дітей, допомагають їм проявити свої сутнісні сили, та розробляють педагогічні технології, які сприяють розвитку дитини і формуванню основ особистісної культури. Важливою місією такого педагога є створення виховного середовища, яке буде підтримувати й надихати дітей на саморозвиток та творчість [50].

Разом із високими моральними якостями та глибоким знанням методики освітньої та виховної роботи, а також розумінням психологічних особливостей дітей дошкільного віку, вихователь має володіти комплексом професійно значущих якостей, що визначають його педагогічну майстерність. Специфіка професії вихователя, як і об'єкта його діяльності – особистості дошкільника, вимагає від педагога постійного самовдосконалення та розвитку.

В. Войтко наголошує на тому, що особисті якості педагога є фундаментом, на якому будується його психологічна культура, що включає в

себе систему антропологічних, психологічних, педагогічних знань, умінь та навичок. Зазначені якості є специфічними і притаманними лише педагогу. До головних рис, на думку вченого, належать: здатність усе життя вчитися, самовдосконалюватися; постійну орієнтацію на виховну діяльність; привабливий зовнішній вигляд; володіння майстерністю «емоційного зараження» та психологічного магнетизму; порядність, скромність, гордість, чесність, принциповість, дбайливість, повага, гідність, благородство тощо; здатність до творчості [31].

Ефективна педагогічна діяльність неможлива без добре розвинених комунікативних та організаторських здібностей вихователя, оскільки виконання будь-якого завдання вимагає від вихователя активного спілкування з дітьми, здатності їх організувати та зацікавити.

Потребу у співпраці щодо виховання дітей відчують сьогодні як педагоги, так і батьки. Проте на практиці переважає обмежена (рестриктивна) взаємодія, а в деяких випадках навіть деструктивна, яка не підтримує розвиток дітей.

Існують певні причини, які призводять до такої обмеженої співпраці. На рівні педагогічного колективу це: збереження традиційних відносин з родинами, що не передбачають активної взаємодії; відсутність нових підходів до побудови динамічної співпраці; недостатнє розуміння зв'язку між розвитком дитини і розвитком сім'ї; низький рівень розвитку діалогічного спілкування з батьками; відсутність необхідних знань та навичок організації спільної діяльності з батьками щодо виховання дітей. Основними причинами обмеженої взаємодії з боку педагогічного колективу є збереження традиційних, часткових відносин з родинами вихованців, відсутність нових підходів до створення динамічної взаємодії, недостатнє розуміння зв'язку між розвитком дитини та родини, низький рівень розвитку діалогічного спілкування з батьками, а також нестача необхідних знань і навичок для організації спільної роботи з батьками у вихованні дітей. З боку сім'ї обмежена

взаємодія пояснюється бажанням захистити свій сімейний світ від стороннього втручання, традиційним сприйняттям дитячого закладу як інституту, що обслуговує сім'ю, та відсутністю досвіду спільної роботи з педагогами. [34]

Подолання цих проблем можливе лише за умови партнерської взаємодії всіх учасників процесу, включаючи при цьому найближчий соціум. Взаємодія з батьками має будуватися з урахуванням конкретних обставин і умов сімейного виховання. З одного боку, важливо враховувати цінності, орієнтири та виховні стратегії батьків, їх ставлення до дошкільного закладу (мотиви вибору закладу, рівень задоволення розвитком і вихованням дитини, ставлення вихователів до дитини, готовність батьків підтримувати та допомагати педагогам). З іншого боку, необхідно також враховувати ставлення педагогів до членів сім'ї, зокрема, зміст і інтенсивність спілкування, а також психологічну готовність до налагодження взаємин з батьками вихованців [34].

Взаємодія між сім'єю та освітнім закладом має бути спрямована на досягнення спільних цілей, які забезпечують ефективне виховання та всебічний розвиток дітей. Для досягнення цих цілей слід дотримуватись кількох ключових підходів, кожен з яких відіграє важливу роль у гармонізації відносин між батьками, дітьми та педагогами. [36]

На сьогодні важливим є узгодження позицій педагогів і батьків, гуманізувати взаємодію та орієнтуватися на потребу професійного та особистісного самовдосконалення. Взаємодія між сім'єю та освітнім закладом має бути спрямована на досягнення спільних цілей, які забезпечують ефективне виховання та всебічний розвиток дітей. Для досягнення цих цілей слід дотримуватись кількох ключових підходів, кожен з яких відіграє важливу роль у гармонізації відносин між батьками, дітьми та педагогами, а саме:

- ознайомлення з методами формування активності: проведення тренінгів та семінарів для батьків, де експерти діляться ефективними

методами стимулювання активності дітей. Можна також створити інформаційні матеріали або онлайн-ресурси для самостійного ознайомлення;

- підкреслення ролі батьків у вихованні: організація заходів, де батьки можуть поділитися досвідом та отримати поради щодо виховання дітей обох статей. Важливо також надавати підтримку в усвідомленні рівності ролей матері та батька у вихованні;

- обговорення важливих тем з дітьми: розробка програм або практичних занять, які допомагають батькам навчитися ефективно обговорювати з дітьми важливі питання. Можна використовувати методи рольових ігор або кейс-стаді для покращення комунікації;

- підтримка розвитку почуття впевненості: проведення програм підтримки для батьків, які допомагають їм створювати середовище, що сприяє розвитку впевненості у дітей. Це може включати спеціальні вправи, завдання або консультації;

- переорієнтація на дитячу модель буття: організація майстер-класів і обговорень, де батьки можуть дізнатися про дитячу психологію і розвивати свої навички адаптації до дитячих потреб. Важливо пропагувати цінності, що сприяють гармонійному розвитку дитини. [32]

Отже, одне з ключових завдань педагогів дошкільних закладів полягає не в тому, щоб перетворити батьків на додаткових вчителів, які повинні продовжувати освітньо-виховний процес вдома, а в створенні таких умов, при яких домівка залишалася місцем затишку, радості, комфорту і захищеності для дитини. Важливо допомогти дорослим членам родини навчитися організовувати художньо-творчу та продуктивну діяльність у домашніх умовах, забезпечувати оптимальний руховий режим і створювати розвивальне середовище в дитячій кімнаті. [49]

Робота з сім'єю повинна враховувати сучасні тенденції у стосунках між батьками та дітьми, нові технології виховання, ціннісні орієнтири, а також особистісні якості як батьків, так і дітей, оскільки саме вплив сім'ї на

формування особистості дитини є ключовим аспектом, що визначає зміст цієї роботи. Зміст цієї роботи полягає у вивченні родинних традицій, спрямування її на індивідуальні та міжособистісні зміни, вдосконалення виховної функції сім'ї та первинної соціалізації дитини, а також залучення родини до активного соціального життя [46].

Для оптимізації взаємодії між педагогами і батьками необхідно вирішити кілька важливих завдань, а саме: налагодження партнерських стосунків, надання батькам права на активну та конструктивну позицію, стимулювання їхнього інтересу до змін у сучасному освітньому просторі України, а також інформування про нетрадиційні методи роботи з дітьми. Важливо також визначити спільні та специфічні функції для сім'ї та дошкільного закладу, сприяти розвитку рефлексії, вдосконалювати вміння об'єктивно судити й оцінювати, а також базувати взаємодію на гуманістичних принципах. Необхідно узгодити розклад життя дитини у родині та дошкільному закладі, створити атмосферу спільності інтересів та актуалізувати психолого-педагогічний потенціал родини.

Таким чином, успішне співробітництво між педагогами та батьками ґрунтується на взаємній повазі, відкритості, відповідальності та спільних зусиллях для забезпечення гармонійного розвитку дитини. Впровадження зазначених принципів та виконання вимог до вихователів сприяє створенню сприятливого середовища, де дитина може розвиватися всебічно та гармонійно. [30]

Створення системного підходу до технології соціального партнерства перетворює співпрацю з батьками на захоплюючий і творчий процес, який сприяє спільній участі у формуванні особистості дошкільника та взаємному збагаченню як педагогів, так і батьків, а використання сучасних форм роботи з родинами, які враховують їхні індивідуальні особливості, надає педагогічному процесу оновленого та належного характеру, де батьки відчують повагу, їхні думки враховуються, а дітей люблять і підтримують за

будь-яких обставин. Водночас вихователь почувається зручно на робочому місці, усвідомлюючи свою важливість, постійно прагне до професійного розвитку і є відкритим до впровадження сучасних технологій у роботі з дітьми та батьками. [41]

Отже, вирішення проблем у партнерській взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти можливе лише через впровадження системного, діяльнісного, індивідуального та диференційованого підходів. Системний підхід передбачає, що обидві сторони — батьки та педагоги — сприймають себе як рівноправних учасників освітнього процесу і спільно працюють для досягнення найкращих результатів у вихованні та розвитку дитини. Така співпраця, заснована на взаємній повазі та відкритості, забезпечує гармонійний розвиток дитини і сприяє ефективності педагогічної діяльності.

Висновки до розділу 1

В умовах сучасної модернізації української освіти, особливо дошкільної, пріоритетним завданням стає демократизація взаємовідносин між педагогами, дітьми та родинами. Це завдання реалізується через впровадження нових підходів, зокрема створення сприятливої атмосфери співпраці між освітнім закладом та батьками вихованців.

У центрі даного підходу стоїть педагогіка партнерства, яка базується на взаємодії, співпраці та активному спілкуванні між педагогами, дітьми та батьками. Саме ці тристоронні взаємовідносини формують добровільне та зацікавлене співробітництво, в якому всі учасники освітнього процесу виступають рівноправними партнерами, що спільно відповідають за результат.

Важливу роль у цій взаємодії відіграє усвідомлення педагогами значущості сім'ї як первинного середовища виховання. Родина не лише передає дитині основні моральні та соціальні норми, але й забезпечує емоційну підтримку, яка є фундаментом для формування впевненості у собі та адаптації

до нового середовища. Педагоги, у свою чергу, сприяють розширенню можливостей розвитку дитини, впроваджуючи інноваційні освітні методики та створюючи умови для активної участі батьків у освітньому процесі.

Проте на шляху до ефективного партнерства існують певні проблеми, зокрема недостатнє взаєморозуміння та невідповідність очікувань між сторонами. Відсутність довіри, недостатня обізнаність батьків про освітній процес або їх пасивна участь у вихованні можуть ускладнювати досягнення гармонійного партнерства. Водночас педагогічний колектив іноді не має достатніх ресурсів чи підготовки для ефективної комунікації з батьками. Подолання цих бар'єрів можливе через системний підхід, що включає: активний діалог, залучення батьків до планування та реалізації освітніх заходів, а також через спільне створення виховного простору, який би відповідав індивідуальним потребам дітей.

Партнерство між батьками та педагогами не обмежується лише обміном інформацією чи підтримкою дисципліни вдома. Воно має стати діалогом, що базується на взаємному обміні ідеями, відчуттями та досвідом. Такий підхід дозволяє створити єдиний освітній простір, у якому дитина отримує постійну підтримку як у сімейному колі, так і в дошкільному закладі. Ця взаємодія стає основою для формування не лише освітніх, але й соціальних і моральних компетенцій, що є запорукою успішного навчання та розвитку дитини в майбутньому.

Отже, для успішної реалізації партнерської взаємодії між сім'єю та закладом дошкільної освіти необхідно забезпечити відкриту комунікацію, взаємну підтримку, врахування індивідуальних особливостей кожної родини, а також постійний професійний розвиток педагогів. Лише за таких умов можна досягти найвищих результатів у формуванні соціально адаптованої та гармонійної особистості дитини.

РОЗДІЛ 2

ВПЛИВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СІМ'Ї НА ГОТОВНІСТЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Дослідження стану готовності старших дошкільників до шкільного навчання

Дослідження сформованості готовності до школи у старших дошкільників проводилося на базі “Montessori kindergarten” (Монтессорі садочок) у м. Нінбо (Китай). Участь у ньому взяли 40 вихованців з двох старших груп названого садочку, розділені на дві групи – експериментальну й контрольну.

Експериментальна група в дослідженні складалася з дітей, батьки яких активно співпрацювали із закладом дошкільної освіти “Montessori kindergarten”.

Батьки цієї групи регулярно спілкувалися з вихователями та вчителями, цікавилися успіхами дітей, запитували поради щодо розвитку навичок, необхідних для підготовки до школи, і активно залучалися до навчального процесу. Вони також докладали зусиль для додаткових занять із дітьми вдома, підтримуючи навчальні ініціативи закладу.

Контрольна група, навпаки, складалася з дітей, чиї батьки здебільшого покладалися на програму дитячого садка і не проявляли такої активної участі у навчальному процесі. Вони рідше контактували з вчителями та не приділяли особливої уваги додатковим навчальним заняттям вдома, більше довіряючи процесу виховання, який забезпечував заклад дошкільної освіти.

Такий підхід дозволив вивчити вплив активної взаємодії між батьками і закладом на підготовку дітей до школи, а також оцінити значення сімейної участі у розвитку навчальних навичок дітей старшого дошкільного віку.

Констатувальний етап експерименту проводився у кілька етапів, а саме:

1 етап – розроблення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності до школи у старших дошкільників, виокремлення експериментальної і контрольної груп;

2 етап – добір методів діагностики;

3 етап – проведення діагностичних методик;

4 етап – аналіз, оцінка й узагальнення отриманих відомостей;

5 етап – розроблення програми формувального етапу експерименту.

Згідно з першим та другим етапами констатувального експерименту було визначено критерії з відповідними показниками та дібрано діагностичний інструментарій, що дозволяє виявити рівні сформованості готовності до школи дошкільників (див. Додаток А).

На основі виокремлених показників були виділені високий, середній та низький рівні сформованості готовності до школи у дітей старшого дошкільного віку (див. Додаток Б).

Для застосування у процесі визначення рівня сформованості готовності до школи у старших дошкільників було використано такі методики:

1. Методика «Профіль соціального розвитку дитини».

Названа методика покликана визначити рівень соціальної поведінкової компетентності і комунікативних навичок як показників комунікативної зрілості дитини дошкільного віку.

Методика «Профіль соціального розвитку дитини» виступає експертною оцінкою дитини вихователями. Методика побудована за принципом семантичного диференціалу. Вона являє собою перелік парних протилежних тверджень та містить шкалу оцінювання від +2 до – 2, які вказують на міру прояву певної характеристики у дитини.

У ході застосування методики експерту пропонується бланк з характеристиками та шкалою оцінювання прояву. Далі пропонується уважно прочитати запропоновані характеристики та оцінити їх міру прояву у конкретної дитини, поставити галочку навпроти обраної оцінки. В якості експерта можуть виступати вихователі, батьки;

2. Орієнтаційний тест Керна-Ірасека

Тест виявляє загальний рівень психічного розвитку, рівень розвитку мислення, вміння слухати, виконувати завдання за зразком, довільність психічної діяльності.

Тест складається з 4-х частин:

- тест “Малюнок людини” (чоловічої фігури);
- копіювання фрази з письмових букв;
- змальовування точок;
- опитувальник;

3. Методика «Рівень психосоціальної зрілості»

Тест має форму бесіди і призначений для визначення рівня психосоціальної зрілості.

В процесі бесіди дитині ставиться запитання, на які вона повинна відповісти. Час для відповіді не обмежений, тому не потрібно поспішати. Якщо відповідь неправильна, але близька до правильної відповіді, слід запропонувати дитині ще трохи подумати. За кожен правильну відповідь нараховуються бали;

4. Методика визначення рівня уваги П'єрона-Рузера

Основною метою тесту є перевірка рівня концентрації уваги у дитини. Вже в дошкільному віці важливо визначити, наскільки вона готова до навчання, і в разі низьких показників скоригувати і підвищити результати. Методика допомагає психологу сформулювати уявлення про якість розвитку дитини, елементарні графічні навички, зорово-моторну координацію.

Для визначення психологічної підготовленості дітей до навчання в школі була використана методика «Профіль соціального розвитку дитини».

Узагальнені результати опитування представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Показники рівня соціально-комунікативної компетентності дитини

Рівень соціально-комунікативної компетентності дитини		ЕГ	КГ	Рівень готовності до школи	Загальна кількість
Високий (бали 42-21)	кількість	13	6	Готовність до школи	19
	%	65	30		47,5
Середній (бали 20-0)	кількість	5	10	Недостатня готовність	15
	%	25	50		37,5
Низький (бали менше 0)	кількість	2	4	Неготовність до школи	6
	%	10	20		15

Високий рівень розвитку соціально-комунікативної компетентності наявний у 65% дітей експериментальної групи. У цих дітей внутрішня позиція школяра досить сформована, розвинені комунікативні навички. Діти, що продемонстрували показники високого рівня за методикою, здатні виявляти свої емоції, можливості під час спілкування. Це може бути пов'язане з тим, що дитина комунікативно готова до навчання в школі. Це може призвести до того, що дитина буде мати успіх під час навчання в школі.

Показники середнього рівня в експериментальній групі продемонстрували 25% дошкільників. У них недостатньо розвинені комунікативні навички. Дитина не може чітко виявляти свої емоції, почуття в залежності від виду діяльності.

Показники, співвідносні з низьким рівнем, продемонстрували 10% дошкільників експериментальної групи. Ці діти характеризуються відсутністю інтересу до спільної діяльності з іншими людьми. Вони не хочуть і не можуть виявляти свої почуття та емоції, не здатні до емпатії. Це може призвести до труднощів під час навчання.

Отримані при використанні методики «Профіль соціального розвитку дитини» в експериментальній групі показники представлені на рисунку 2.1.

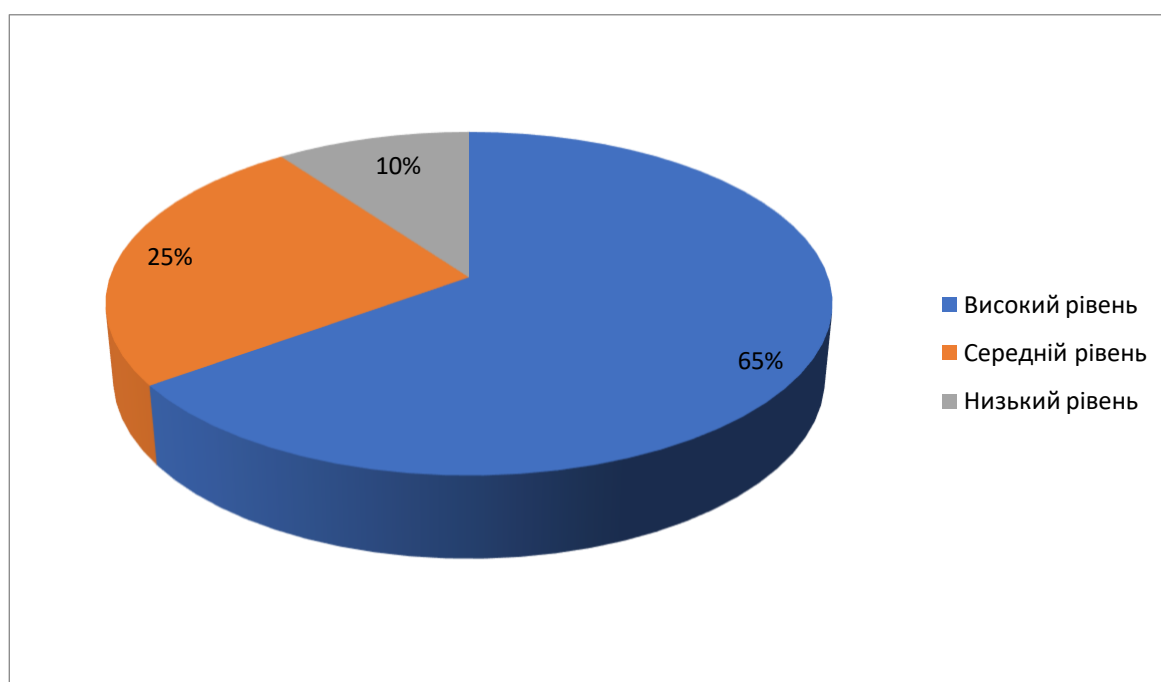

Рис. 2.1. Показники рівня соціально-комунікативної компетентності дітей експериментальної групи

В контрольній групі за підсумками використання методики «Профіль соціального розвитку» були отримані такі результати.

Високий рівень розвитку соціально-комунікативної компетентності наявний у 30% дітей контрольної групи. У цих дітей внутрішня позиція школяра досить сформована, розвинені комунікативні навички. Діти, що продемонстрували показники високого рівня за методикою, здатні виявляти свої емоції, можливості під час спілкування. Це може призвести до того, що дитина буде мати успіх під час навчання в школі.

Показники середнього рівня в контрольній групі продемонстрували 50% дошкільників контрольної групи. У них недостатньо розвинені комунікативні навички. Дитини не можуть чітко виявляти свої емоції, почуття в залежності від виду діяльності.

Показники, співвідносні з низьким рівнем, продемонстрували 20% дошкільників контрольної групи. Ці діти характеризуються відсутністю інтересу до спільної діяльності з іншими людьми. Вони не хочуть і не можуть виявляти свої почуття та емоції, не здатні до емпатії. Це може призвести до труднощів під час навчання.

Отримані при використанні методики «Профіль соціального розвитку дитини» в контрольній групі показники представлені на рисунку 2.2.

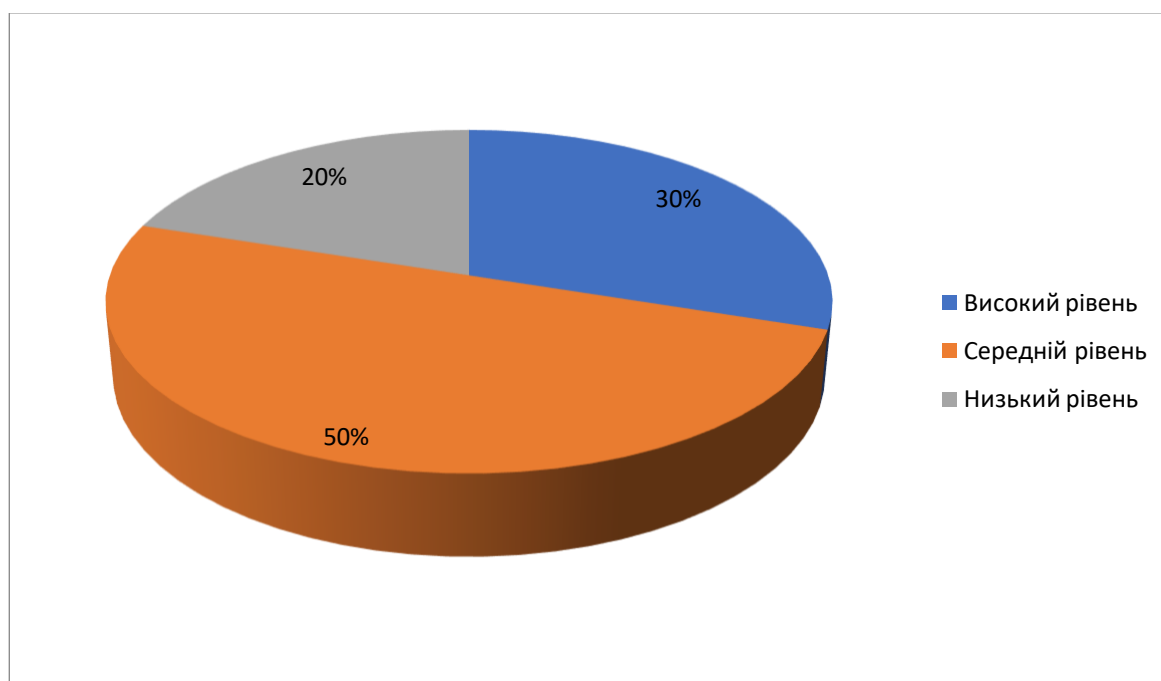

Рис. 2.2. Показники рівня соціально-комунікативної компетентності дітей контрольної групи

За результатами тестування можна зробити висновок, що діти експериментальної групи є більше соціально розвинутими та краще йдуть на контакт із дорослими.

За методикою «Орієнтаційний тест Керна-Ірасека» були отримані такі показники.

Спочатку було застосовано тест «Малюнок людини». Дітям було запропоновано намалювати людину такою, якою дитина її собі уявляє. За його підсумками було отримано такі показники.

В експериментальній групі 20% учасників дослідження здобули 1 бал. Вони намалювали цілісну людську постать, пропорційну, із елементами одягу та дрібними деталями, синтетичну (контур цільний, ноги та руки походять із тулуба, а не прикріплені до нього). Обличчя деталізоване, руки мають пальці, а ноги – ступні. 45% учасників експериментальної групи здобули 2 бали. У їх малюнках виконані всі вимоги, окрім синтетичного способу створення зображення. 3 бали здобули 20% учасників. На їх малюнках відсутня увага до деталізації, зокрема, не зображено волосся, пальці, вуха, одяг. 4 бали здобули 10% учасників експериментальної групи. Їх малюнки є примітивними, на них не промальовані руки і ноги. 5% дошкільників експериментальної групи здобули 5 балів. На їхніх малюнках відсутнє чітке зображення тулуба, немає кінцівок.

У контрольній групі 10% учасників дослідження здобули 1 бал. Вони намалювали цілісну людську постать, пропорційну, із елементами одягу та дрібними деталями, синтетичну (контур цільний, ноги та руки походять із тулуба, а не прикріплені до нього). 20% учасників контрольної групи здобули 2 бали. У їх малюнках виконані всі вимоги, окрім синтетичного способу створення зображення. 3 бали здобули 50% учасників контрольної групи. На їх

малюнках відсутня увага до деталізації, зокрема, не зображено волосся, пальці, вуха, одяг. 4 бали здобули 10 % учасників контрольної групи. Їх малюнки є примітивними, на них не промальовані руки і ноги. 10% дошкільників контрольної групи здобули 5 балів. На їхніх малюнках відсутнє чітке зображення тулуба, немає кінцівок.

Зіставна характеристика результатів представників обох груп за тестом «Малюнок людини» представлена на рисунку 2.3.

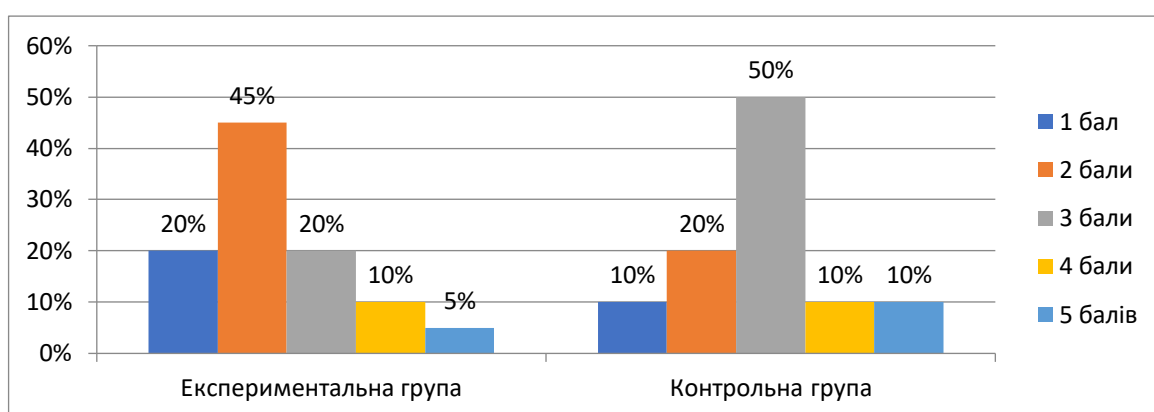

Рис. 2.3. Результати представників експериментальної та контрольної груп за тестом «Малюнок людини»

Далі було застосовано тест «Копіювання фрази з письмових букв». Оскільки всі вихованці вивчали англійську і більшість з них мали практику написання літер, їм було запропоновано переписати готову фразу зі зразка: «John ate soup». За його підсумками було отримано такі показники.

В експериментальній групі 50% учасників дослідження здобули 1 бал. Вони скопіювали зразок добре і повністю, зокрема, перша літера у них велика, як і в зразку, фраза складається з трьох слів, їх розташування на аркуші є горизонтальним. 25% учасників експериментальної групи здобули 2 бали. У їх версії зразок скопійовано розбірливо, проте розмір літер і горизонтальна орієнтація не врахована. 3 бали здобули 20% учасників. Напис розбито ними на три частини, з яких зрозумілими є до шести літер. 4 бали здобули 5% учасників

експериментальної групи. У їх варіантах зі зразком збігається хоча б чотири літери, розрізняється рядок. 0% дошкільників експериментальної групи здобули 5 балів. На їхніх аркушах напис є нерозбірливим, являючи собою каракулі, черкання.

У контрольній групі 20% учасників дослідження здобули 1 бал. Вони скопіювали зразок добре і повністю, зокрема, перша літера у них велика, як і в зразку, фраза складається з трьох слів, їх розташування на аркуші є горизонтальним. 40% учасників контрольної групи здобули 2 бали. У їх версії зразок скопійовано розбірливо, проте розмір літер і горизонтальна орієнтація не врахована. 3 бали здобули 20% учасників контрольної групи. Напис розбито ними на три частини, з яких зрозумілими є до шести літер. 4 бали здобули 10 % учасників контрольної групи. У їх варіантах зі зразком збігається хоча б чотири літери, розрізняється рядок. 10% дошкільників контрольної групи здобули 5 балів. У них напис є нерозбірливим, являючи собою каракулі, черкання.

Зіставна характеристика результатів представників обох груп за тестом «Копіювання фрази з письмових букв» представлена на рисунку 2.4.

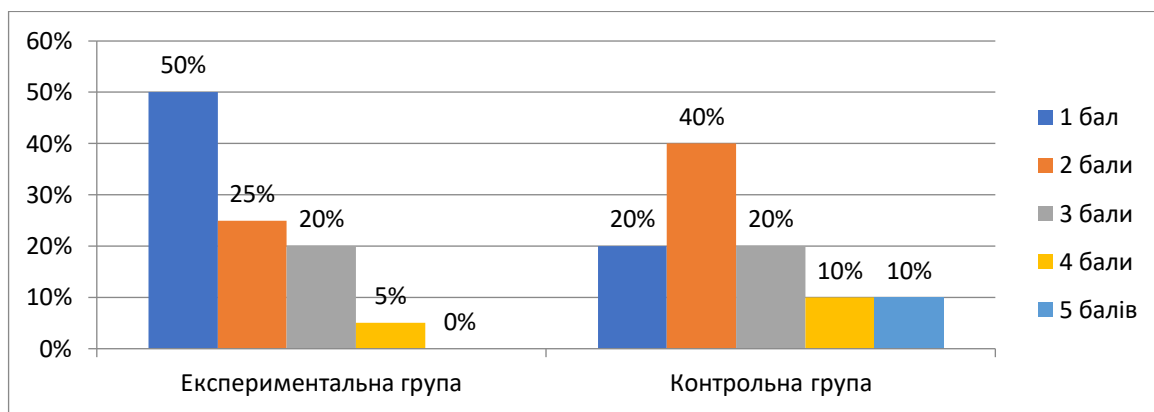

Рис. 2.4. Результати представників експериментальної та контрольної груп за тестом «Копіювання фрази з письмових букв»

Далі було застосовано тест «Змальовування точок». Дітям було запропоновано намалювати поруч із наявними точками такі самі. За його підсумками було отримано такі показники.

В експериментальній групі 30% учасників дослідження здобули 1 бал. Вони скопіювали зразок добре і повністю. 25% учасників експериментальної групи здобули 2 бали. У їх версії кількість і розташування точок відповідають зразку, в окремих випадках точки іншого розміру. 3 бали здобули 35% учасників. Малюнок у цілому відповідає зразку, не перевершуючи його за висотою чи шириною більш, ніж удвічі, наявні незначні відхилення у кількості точок. 4 бали здобули 10% учасників експериментальної групи. У їх варіантах малюнок складається з точок, але не відповідає зразку. 0% дошкільників експериментальної групи здобули 5 балів. Їхні малюнки являють собою каракулі, черкання.

В контрольній групі 10% учасників дослідження здобули 1 бал. Вони скопіювали зразок добре і повністю. 20% учасників експериментальної групи здобули 2 бали. У їх версії кількість і розташування точок відповідають зразку, в окремих випадках точки іншого розміру. 3 бали здобули 50% учасників. Малюнок у цілому відповідає зразку, не перевершуючи його за висотою чи шириною більш, ніж удвічі, наявні незначні відхилення у кількості точок. 4 бали здобули 10% учасників експериментальної групи. У їх варіантах малюнок складається з точок, але не відповідає зразку. 10% дошкільників експериментальної групи здобули 5 балів. Їхні малюнки являють собою каракулі, черкання.

Зіставна характеристика результатів представників обох груп за тестом «Змальовування точок» представлена на рисунку 2.5.

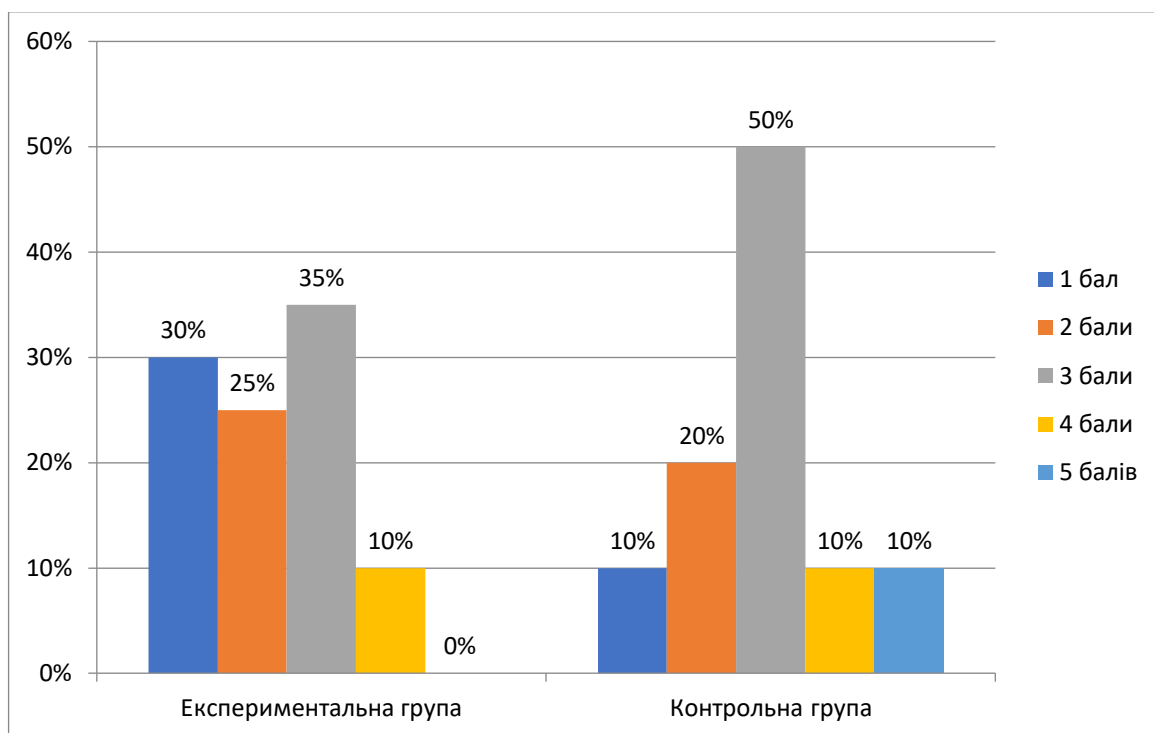

Рис. 2.5. Результати представників експериментальної та контрольної груп за тестом «Змальовування точок»

За підсумками оцінювання кожного завдання було отримано такі показники рівнів готовності дітей експериментальної та контрольної груп до школи. В експериментальній групі високий рівень готовності до школи продемонстрували 65% опитаних дошкільників. У контрольній групі цей показник складає 40%. Середній рівень готовності до шкільного навчання показали 25% опитаних дошкільників у експериментальній та 40% у контрольній групах. Натомість, низький рівень готовності до школи було продемонстровано 10% дошкільників експериментальної групи та 20% дошкільників контрольної групи. Зазначені відомості візуалізовано на рисунку 2.6.

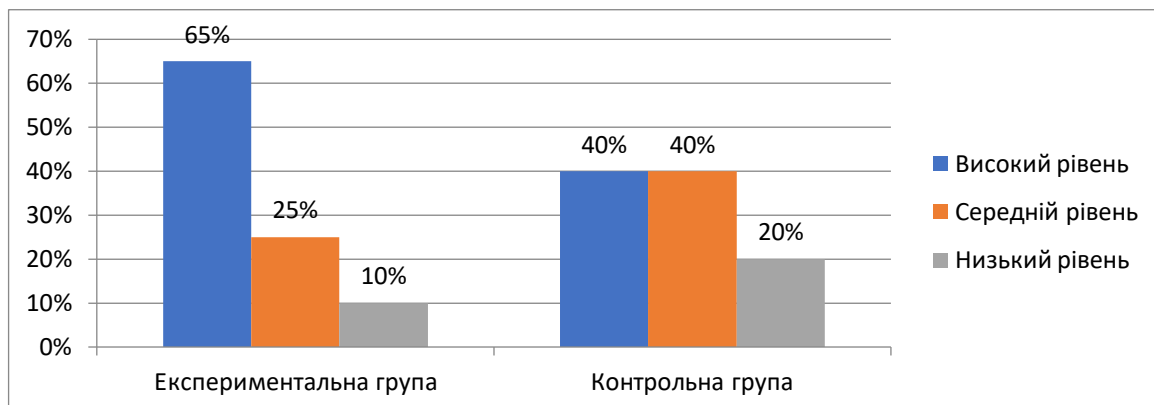

Рис. 2.6. Рівні готовності до школи дошкільників експериментальної та контрольної груп за результатами послугування методикою «Орієнтаційний тест Керна-Ірасека»

За підсумками дослідження було отримано такі показники рівнів вербального інтелекту дітей експериментальної та контрольної груп до школи. В експериментальній групі високий рівень вербального інтелекту продемонстрували 35% опитаних дошкільників. У контрольній групі цей показник складає 15%. Вищий за середній показник вербального інтелекту було виявлено в 25% дошкільників експериментальної та 20% дошкільників контрольної групи. Середній рівень розвитку вербального інтелекту показали 35% опитаних дошкільників у експериментальній та контрольній групах. Показник нижче середнього стосовно вербального інтелекту було отримано в 10% опитаних дошкільників експериментальної групи та в 20% дошкільників контрольної групи. Натомість, низький рівень вербального інтелекту було продемонстровано 0% дошкільників експериментальної групи та 10% дошкільників контрольної групи. Зазначені відомості візуалізовано на рисунку 2.7.

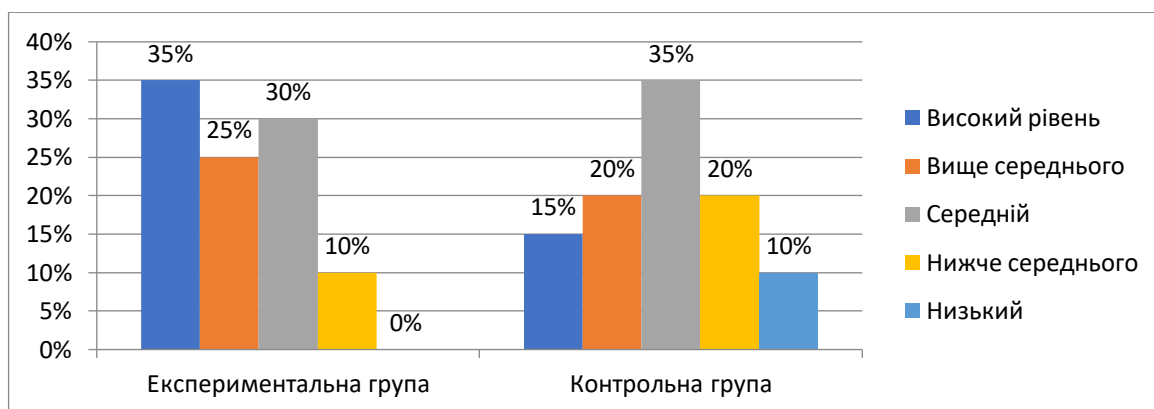

Рис. 2.7. Рівні вербального інтелекту дошкільників експериментальної та контрольної груп за результатами послугування опитувальником до методики «Орієнтаційний тест Керна-Ірасека»

Далі було застосовано методику «Тест психосоціальної зрілості». За її підсумками були отримані такі показники рівнів готовності дітей експериментальної та контрольної груп до школи. В експериментальній групі високий рівень соціальної зрілості продемонстрували 45% опитаних дошкільників. У контрольній групі цей показник складає 30%. Середній рівень психосоціальної зрілості показали 45% опитаних дошкільників експериментальної групи та 45% дошкільників контрольної групи. Натомість, низький рівень психосоціальної зрілості було продемонстровано 10% дошкільників експериментальної групи та 25% дошкільників контрольної групи. Зазначені відомості візуалізовано на рисунку 2.8.

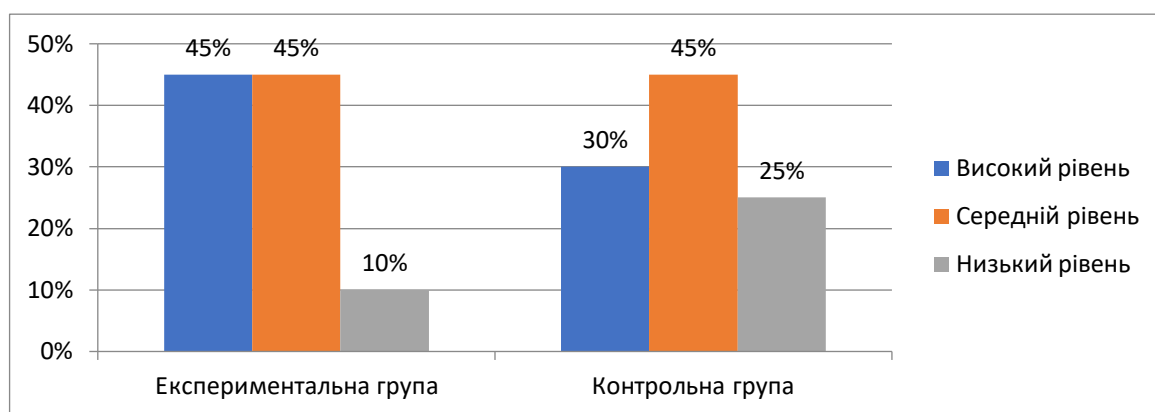

Рис. 2.8. Рівні психосоціальної зрілості дошкільників експериментальної та контрольної груп за результатами послугування методикою «Тест психосоціальної зрілості»

За методикою визначення рівня уваги П'єрона-Рузера було визначено ступінь стійкості та концентрації уваги дітей дошкільного віку на етапі підготовки до школи.

Високий рівень розвитку стійкості уваги в експериментальній групі показали 15% дітей. При виконанні інструкції їх темп був рівномірним, 8 секунд

на кожен ліній, помилки були відсутні. Ця частина групи може довільно зосереджувати свою увагу.

Середній рівень стійкості уваги продемонстрували 45% дітей експериментальної групи. Ці дошкільники потребували більшого часу для виконання завдання, ніж діти з високим рівнем розвитку стійкості уваги.

Низький рівень уваги продемонстрували 30% дошкільників експериментальної групи. У своїй роботі вони припустились 3-5 помилок.

Дуже низький рівень розвитку стійкості уваги продемонстрували 10% дітей експериментальної групи. Вони припускалися численних помилок, завдання виконували протягом 3-4 хвилин.

Результати дослідження стійкості уваги в експериментальній групі представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

**Рівні розвитку стійкості уваги
дошкільників експериментальної групи
(за методикою визначення рівня уваги П'єрона-Рузера)**

Досліджувані (у%)	Рівні розвитку стійкості уваги			
	високий	середній	низький	дуже низький
	15	45	30	10

В контрольній групі за показником стійкості уваги було продемонстровано такі результати. Високий рівень розвитку стійкості уваги показали 5% дітей. При виконанні інструкції їх темп був рівномірним, 8 секунд на кожен ліній, помилки були відсутні. Ця частина групи може довільно зосереджувати свою увагу.

Середній рівень стійкості уваги продемонстрували 25% дітей контрольної групи. Ці дошкільники потребували більшого часу для виконання завдання, ніж діти з високим рівнем розвитку стійкості уваги.

Низький рівень уваги продемонстрували 45% дошкільників контрольної групи. У своїй роботі вони припустились 3-5 помилок.

Дуже низький рівень розвитку стійкості уваги продемонстрували 25% представників контрольної групи. Вони припускалися численних помилок, завдання виконували протягом 3-4 хвилин.

Результати дослідження стійкості уваги в контрольній групі представлені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

**Рівні розвитку стійкості уваги
дошкільників контрольної групи
(за методикою визначення рівня уваги П'єрона-Рузера)**

Досліджувані (у%)	Рівні розвитку стійкості уваги			
	високий	середній	низький	дуже низький
	5	25	45	25

Зіставна характеристика результатів дослідження стійкості уваги дошкільників експериментальної та контрольної групи представлена на рисунку 2.9.

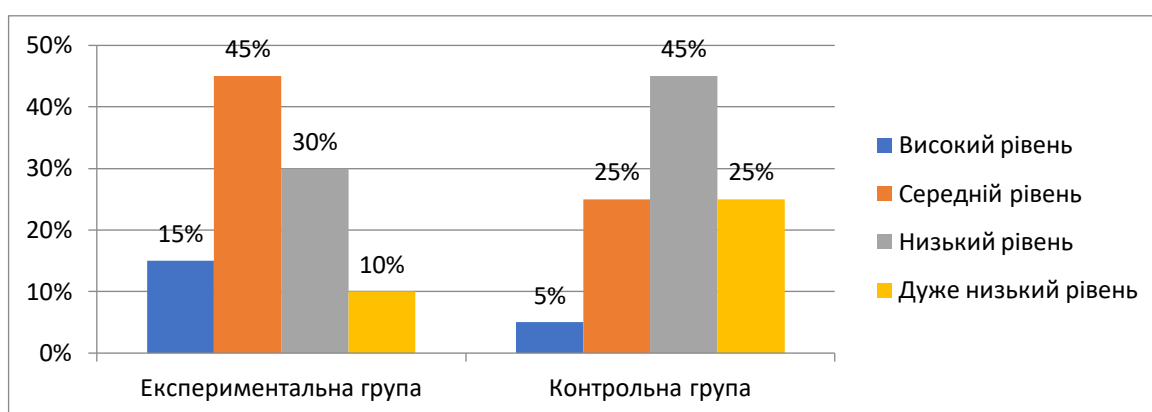

Рис. 2.9. Результати дослідження стійкості уваги дошкільників експериментальної та контрольної групи

Низький рівень стійкості на концентрації уваги дошкільників обох груп пояснюється тим, що у дошкільному віці ці властивості ще недостатньо розвинуті. Стійкість вища при виконання зовнішніх дій і нижча при виконанні розумових.

Увага дошкільників підвладна зовнішнім впливам, вона більшою мірою залежить від умов, в яких йде робота. Це може бути причиною неуважності,

робоче місце завжди має бути підготовлене. Низька стійкість уваги також спостерігається тоді, коли матеріал здається їм нецікавим, не викликає у них емоцій.

2.2. Проєкт партнерської взаємодії закладу дошкільної освіти та батьками щодо формування у дітей старшого дошкільного віку готовності до школи

Отримані результати діагностування соціально-психологічної готовності дітей старшого дошкільного віку до школи показали необхідність удосконалення роботи з реалізації форм партнерської взаємодії ЗДО з батьками з метою формування соціально-психологічної готовності дошкільників до шкільного навчання та дозволили перейти до створення відповідного педагогічного проєкту, метою якого стала розробка форм партнерської взаємодії ЗДО з сім'єю, орієнтованих на розвиток мотиваційної готовності, внутрішньої позиції школяра, а надто – формування адекватної самооцінки.

Для досягнення поставленої мети нами було сформульовано такі завдання:

1. Підвищити педагогічну культуру батьків у питанні соціально-психологічної готовності дітей дошкільного віку до школи, познайомити із її компонентами.
2. Підвищити професійну компетентність педагогів ЗДО у питанні партнерської взаємодії з сім'єю вихованців задля формування соціально-психологічної готовності до шкільного навчання.
3. Визначити умови здійснення ефективної взаємодії ЗДО та родин старших дошкільників щодо формування соціально-психологічної готовності до школи.

Було розроблено педагогічний проєкт партнерської взаємодії ЗДО з батьками дошкільників щодо формування їхньої соціально-психологічної готовності до школи. Суб'єктами цієї взаємодії є педагоги, спеціалісти ЗДО,

вчителі початкової школи, батьки та діти дошкільного віку. Зазначена взаємодія передбачає розподіл за такими провідними етапами:

1. Мотиваційно-орієнтовний етап

Мета етапу: привернути увагу педагогів ЗДО до проблеми партнерської взаємодії з сім'єю вихованців при формуванні соціально-психологічної готовності дітей старшого дошкільного віку до школи, показати значущість цієї взаємодії для формування внутрішньої позиції, мотиваційної готовності до школи та самооцінки у дітей старшого дошкільного віку, прагнути до вдосконалення форм, способів взаємодії з батьками старших дошкільників. Для вирішення цієї мети ми використовували такі форми:

- знайомство педагогів з результатами анкетування батьків на тему: «Готовність дитини до школи сприймається як...»;
- обговорення проблем партнерської взаємодії ЗДО із сім'ями дітей старшого дошкільного віку на спільній батьківській зустрічі та створення настанови на ефективну педагогічну взаємодію у питаннях соціально-психологічної готовності до школи;
- знайомство батьків дітей старшого дошкільного віку з компонентами соціально-психологічної готовності до школи, організація педагогічної бібліотеки на тему «Соціально-психологічна готовність до школи».

2. Організаційний етап

Мета етапу: збагачення уявлень педагогів та батьків стосовно цінності взаємодії, підвищення педагогічної культури спілкування у питаннях формування соціально-психологічної готовності дітей старшого дошкільного віку до школи (внутрішня позиція, мотивація та самооцінка). Для реалізації зазначеної мети були використані такі форми роботи:

- круглий стіл «На шляху до школи»;
- «поштова скринька» – питання від батьків дітей старшого дошкільного віку щодо формування навчально-пізнавальних мотивів шкільного навчання.

3. Діяльнісний етап

Мета етапу: освоєння техніки ефективної партнерської взаємодії ЗДО з родинами дітей старшого дошкільного віку при формуванні компонентів соціально-психологічної готовності вихованців до школи, збагачення предметно-просторового розвивального середовища в групі. Для вирішення цієї мети були використані такі форми роботи:

- дискусія «Сім'я на порозі шкільного життя»;
- пам'ятка-листівка «Навчання без турбот»;
- проведення екскурсії до школи;
- збагачення розвивального предметно-просторового середовища групи, створення «Куточка школяра».

У роботі ЗДО практикувалася така інформаційно-аналітична форма партнерської взаємодії з батьками, як «Поштова скринька», за допомогою якої педагоги та психолог дошкільного закладу виявляли запити та потреби батьків й давали на них відповіді. Так, особливою популярністю користувалися питання стосовно соціально-психологічної готовності дітей до школи, батьків цікавила думка педагогів про те, чи потрібна додаткова підготовка до школи їхній дитині, в якій формі вона може бути реалізована, а також як допомогти дитині вибудувати правильні взаємини з колективом однолітків, з учителем, та інші актуальні передшкільні питання.

Отже, для роботи, покликаної сформувати й удосконалити партнерську взаємодію між ЗДО та родинами вихованців стосовно утворення соціально-психологічних підстав готовності до шкільного навчання, була характерною етапна структура виконання провідних завдань. Структура мотиваційно-орієнтовного етапу містила опанування педагогами проблем побудови взаємодії з родинами дітей старшого дошкільного віку на засадах партнерства. Другий етап мав організаційне спрямування та містив практичне обґрунтування цінності формування взаємодії між ЗДО та родинами вихованців, підвищення культури педагогічної комунікації в осмисленні питань, пов'язаних із соціально-психологічною готовністю старших дошкільників до школи, опанування техніки

ігрової взаємодії педагогів та батьків майбутніх першокласників. Третій, діяльнісний етап, був присвячений удосконаленню педагогічної компетентності батьків стосовно підготовки дітей старшого дошкільного віку до успішного переходу на наступний рівень навчальної діяльності. Цей процес удосконалення був заснований на ефективному використанні навичок родинного ігрового спілкування батьків із дітьми з метою формування глибинної навчальної мотивації. Також на діяльнісному етапі було здійснене збагачення розвивального предметно-просторового середовища групи, покликане полегшити адаптацію майбутніх першокласників до шкільного навчання.

Із метою формування партнерської взаємодії із батьками дітей старшого дошкільного віку для їх успішної підготовки до шкільного навчання нами були використані такі інноваційні методи: проведення круглого столу та дискусії із батьками дошкільників.

Задля того, щоб познайомити батьків із віковими та соціально-психологічними особливостями дітей старшого дошкільного віку; організацією спільної роботи ЗДО, сім'ї та школи з формування соціально-психологічної готовності дитини старшого дошкільного віку до школи та сприятливої адаптації її до шкільного навчання; побудовою єдиної змістовної лінії, що забезпечує цю готовність, було проведено круглий стіл «На шляху до школи».

Круглий стіл «На шляху до школи»

Мета: ознайомлення батьків із віковими та соціально-психологічними особливостями дітей старшого дошкільного віку; організація спільної роботи ЗДО, сім'ї та школи з формування соціально-психологічної готовності дитини старшого дошкільного віку до школи та сприятливої адаптації її до шкільного навчання; побудова єдиної змістовної лінії, що забезпечує цю готовність.

Завдання:

– сприяти формуванню емоційної прихильності учасників круглого столу один до одного, зародженню основи для майбутньої довіри;

- запропонувати батькам, педагогам ЗДО та вчителям школи досвід ігрової взаємодії один з одним, ігрової культури спілкування у питаннях соціально-психологічної готовності дітей до шкільного навчання.

Учасники: директор, психолог, старша медсестра, старший вихователь, вчитель початкових класів, батьки першокласників (випускників ЗДО), батьки дітей підготовчої групи, вихователі.

Форма організації:

1. Екскурсія дитячим садком
2. Вступне слово ведучого (актуальність проблеми)
3. Результати анкетування
4. Круглий стіл
5. Виступ старшої медсестри
6. Підбиття підсумків. Ухвалення рішення
7. Домашнє завдання: заповнення анкети «Соціально-психологічна готовність дитини до початку шкільного навчання».

Перебіг заходу:

Підготовчий етап

1. Проведення анкетування батьків дошкільнят: «Готовність своєї дитини до школи розглядаю як...».
2. Бесіда психолога із учителем початкових класів
3. Запрошення на батьківську зустріч завідувача дитячого садка, старшого вихователя, вчителя початкових класів, психолога дитячого садка, батьків випускників дитячого садка та батьків дітей підготовчої групи, вихователів
4. Оформлення фотовиставки «Один день із життя дитячого садка»
5. Підготовка анкети «Соціально-психологічна готовність дитини до початку шкільного навчання».
6. Презентація «Компоненти соціально-психологічної готовності до школи»

7. Організація педагогічної бібліотеки та виставки дидактичних ігор на тему заходу

8. Розробка проекту рішення батьківської зустрічі на засіданні батьківського комітету.

Організаційний етап

Спочатку проводиться невелика екскурсія територією ЗДО, під час якої учасники знайомляться зі створенням умов у приміщеннях дитячого садка для збагачення виховно-освітнього компоненту та розширення додаткової сфери освіти дітей передшкільного віку; вона супроводжується коментарями завідувача дитячого садка. Захід проводиться у формі «круглого столу», тому бажано розташувати посадкові місця так, щоб усі присутні мали змогу бачити один одного та організатора розмови – вихователя.

Після розміщення та обміну думками вихователь пропонує бесіду на тему «Соціально-психологічна готовність до школи дітей старшого дошкільного віку», аргументуючи необхідність цієї теми.

Вступне слово вихователя

Вихователь. Сьогодні ми разом спробуємо відповісти на запитання, яке хвилює всіх батьків майбутніх першокласників: «Що означає готовність до школи?». На жаль, багато батьків вважають, що основне при підготовці до школи – навчити читати, рахувати та писати. Бажаючи створити основу для шкільних успіхів, вони ведуть дитину до школи раннього розвитку або займаються з нею вдома за програмою першого класу. Безумовно, інтелектуальна підготовка потрібна, але її недостатньо для успішного навчання у школі – правильніше розвивати пізнавальну активність, особистісні якості, уміння працювати в команді, проявляти ініціативу та творчість, уміння спілкуватися з дорослими та однолітками.

Особливу увагу слід приділити грі, адже саме в ній розвиваються психічні процеси, формуються реальні відносини дітей у колективі, вміння підкорятися

та керувати, організовувати спільні дії, долати конфліктні ситуації, допомагати іншим тощо.

Вважаємо ці напрями провідними, оскільки наявність знань сама собою не визначає успішності навчання. Набагато важливіше, щоб дитина вміла самостійно їх здобувати та застосовувати на практиці. Тому головна мета підготовки до школи – формування особистісних якостей, необхідні для опанування навчальної діяльності: допитливості, активності, ініціативності, довільності, самостійності. А наше з вами завдання – допомогти у цьому дитині.

Етап соціологічного дослідження:

Аналіз результатів анкетування (з анкет для батьків майбутніх першокласників) «Готовність своєї дитини до школи розглядається як...»

- Як період проходження дитиною різноманітних випробувань.
- Як період зміни дошкільного способу життя дитини.
- Як звичайний період дитинства.

Психолого-педагогічний феномен «готовність до школи» складається з різних видів готовності: фізичної, соціально-психологічної, інтелектуальної, спеціальної. Сьогодні ми докладніше розглянемо компоненти соціально-психологічної готовності до школи та обговоримо її значущість для успішного навчання у школі.

Етап проведення круглого столу:

Вихователь: На початку нашої розмови поцікавимося у батьків першокласників, які труднощі були у дітей на початку навчального року?

Батьки першокласника: Ще до початку шкільного навчання моя дитина вміла читати і рахувати до ста. На початку навчального року син мав гарну успішність, але минуло півроку, і він почав відставати від однокласників. З розмови з учителем з'ясувалося, що він не дуже старається на уроках, лінується під час заучування нового матеріалу. Я не знаю, що сталося з ним і що робити?

Психолог: Причиною цього може бути те, що дитина не звикла старатися, не навчилася уважно слухати вказівки дорослого і слідувати їм, у неї немає необхідного вольового зусилля. Тому так важливо своєчасно дбати про мотиваційну готовність дитини до навчання у школі.

Старший дошкільник повинен мати такі важливі якості, як самостійність, організованість, дисциплінованість, наполегливість. Морально-вольова підготовка повинна починатися з раннього віку, але особливу увагу слід приділити їй у старшому дошкільному віці.

Вихователь: Справді, перехід до шкільного навчання – важливий етап життя дітей. Змінюється їхня соціальна позиція: вони стають школярами, основна діяльність яких – навчання.

Дошкільникам пояснюють, що навчання у школі – серйозна праця, займаючись якою, вони щодня дізнаватимуться про щось нове, потрібне, цікаве. При цьому важливо відкрити перед дітьми перспективу, сформувані соціально-ціннісні мотиви навчання. Хочеться спитати батьків майбутніх першокласників, як вони розкривають цю перспективу перед дітьми?

Мама майбутнього першокласника: Я розмовляю вдома з дитиною про школу, розповідаю, що навчання – це цікаве, але відповідальне заняття. У школі він зустрінеться із труднощами, але в нього все вийде. У сина багато питань про школу, про взаємини з дорослими та однокласниками, на кожне з яких я намагаюся чесно відповісти.

Вихователь: Чудово, якщо батьки готують дітей до того, що навчання у школі – це велика, щоденна праця. І правильно роблять ті батьки, які не залякують дітей майбутніми труднощами, суворою дисципліною, вимогливістю вчителя, а все пояснюють. Запитаємо у психолога дитячого садка, якою має бути правильна позиція батьків?

Психолог: Для дитини навчання – свято, адже вона вже вважає себе дорослою. Нехай вона відчує, що вдома її розуміють, вірять у її сили.

Мотивувати дитину до навчання можна таким чином: «У школі в тебе з'явиться нова та цікава робота, така сама, як у мами та тата».

Також у дитини необхідно виховувати усвідомлене ставлення до шкільного навчання шляхом правильного подання інформації про неї. Дослідження науковців доводять, що інформація про школу, яка повідомляється дітям, повинна бути зрозумілою для них та емоційно насиченою: відчутую, пережитою ними, неодмінною умовою чого є включення дітей до діяльності, яка активізує як свідомість, так і почуття.

Мама майбутнього першокласника: А як формувати у дитини морально-вольові якості та самостійність?

Психолог: Для успішного навчання у школі важливо, щоб діти вдома мали доступні для їхнього віку трудові обов'язки, несли відповідальність за їх виконання. Старші дошкільники можуть самостійно накривати стіл, мити вдома посуд, чистити одяг та взуття, доглядати за молодшими дітьми, годувати домашніх тварин, поливати квіти. Батьки не повинні самі робити те, що діти забули чи не схотіли зробити.

У шкільні роки відбувається розквіт самостійності, проте першокласник, у якого не розвинена самостійність, відчуває в школі нервово-психічні навантаження, оскільки нова обстановка та нові вимоги постійно викликають у нього почуття тривоги та невпевненості у собі. Адаптація до школи у них затягується, у навчальній діяльності вони потребують допомоги та опіки з боку дорослого.

Мама майбутнього першокласника: Підкажіть, як переконати дитину виконувати доручення?

Психолог: Як правило, діти цього віку із задоволенням виконують прохання дорослого. Якщо ні, це можна пояснити тим, що дитина не має інтересу до запропонованого виду діяльності. Звичайно, дорослому легше самому виконати якусь частину роботи, але в цьому випадку допускається серйозна

помилка. З одного боку, подається приклад безвідповідального ставлення до дорученої справи, з другого боку – зміцнюється невпевненість дитини в собі.

Крім того, діти швидко звикають, що батьки роблять важку роботу за них. Багато залежить від настрою на майбутню справу та від того, як підготовлене робоче місце. Наприклад, у дитячому садку перед заняттям з образотворчої діяльності діти самостійно готують собі робоче місце: кладуть на стіл олівці, альбом. Також не слід забувати, що подолання труднощів приносить почуття задоволення, радості, разом із яким приходить і любов до навчання.

Вихователь: І ще один важливий момент. Всі знають, що рух - головний принцип буття, нестача руху веде до затримки фізичного та психічного розвитку. Не можна обмежувати моторно-рухову активність дітей. Слід дотримуватися розумного балансу соціально-психологічного та фізичного розвитку.

У режимі дня обов'язково повинні бути передбачені прогулянки на свіжому повітрі. Відправною точкою при організації рухового режиму має стати природна потреба в русі. З огляду на це, у дитячому садку тричі на тиждень проводяться заняття (одне з них – на свіжому повітрі), спортивні свята та розваги, походи вихідного дня та інші заходи.

Оптимізація рухового режиму, підвищення рухової активності до встановлених показників досягаються і на заняттях з ритмічної гімнастики (співпраця з дитячою спортивною школою), плавання (співпраця зі співробітництвом з басейном). Усі додаткові послуги здійснюються в рамках договорів із освітніми та спортивними організаціями. Ми маємо враховувати індивідуальні особливості дітей, надати їм широкі можливості самореалізації.

Медсестра ЗДО: Шановні батьки випускників, у дитсадку проведено профілактичний огляд дітей лікарями-фахівцями, деяким запропоновано пройти додаткове обстеження. Зверніть увагу на здоров'я вашої дитини, це запорука подальшого успішного навчання у школі. Дозвольте дати вам кілька порад.

- Приділяйте увагу організації збалансованого харчування, давайте дітям більше фруктів, соків, дотримуйтесь режиму харчування.

- Проводьте заходи щодо профілактики міопії, плоскостопості, сколіозу.
- Не забувайте: максимальне тривале перебування на свіжому повітрі є корисним для дитини, а спільні прогулянки подарують всій родині радісний настрій.

Вихователь: Шановні батьки першокласників, нам було б цікаво дізнатися, які ще проблеми виникли у ваших дітей у перші дні відвідування школи?

Батьки першокласників:

- У перші дні важко було піднімати дитину вранці.
- Моїй доньці було важко влитися у новий колектив.
- Дітям на уроках фізкультури ніхто не допомагає зав'язувати шнурки на кросівках, вони так і ходять із незав'язаними, мене це дуже хвилює.
- Мій син став неохайним – сорочка та штани завжди м'яті та запилені, а в дитячому садку він був найакуратнішим.
- «Не хочу більше ходити до школи», – сказав мій син після уроку фізкультури. У дитячому садку він був одним із найкращих на різних змаганнях, перемагав не лише у своєму дитячому садку, а й у інших конкурсних змаганнях. А у школі на його успіхи не звертають належної уваги, що робити?

Вчитель початкових класів: Соціально-психологічна готовність до шкільного навчання полягають у необхідності відповідального та позитивного ставлення до школи, прийнятті позиції школяра; довільному управлінні своєю поведінкою та вмінні підкорятися правилам та інтересам групи, вимогам вчителя. Також слід не забувати про здатність домовлятися, враховуючи інтереси та почуття інших, співпереживати невдачам та радіти успіхам інших; виконання розумової роботи, що забезпечує свідоме засвоєння знань; встановлення з дорослими та однолітками взаємовідносин, що визначаються спільною та значущою діяльністю.

Дітей треба готувати до шкільного життя, пояснювати правила поведінки у ньому, вчити навичкам самообслуговування, самостійності та організованості.

Акуратний зовнішній вигляд школяра, порядок у його навчальних приладдях покращують його загальне самопочуття, що відбивається на успішності.

Акуратність багато в чому залежить від самостійності. Діти, які не мають елементарних навичок самообслуговування, губляться без допомоги дорослого. Причину ми, вчителі, бачимо у надмірній опіці з боку близьких: вони виконують за дітей те, що ті зобов'язані і можуть зробити самостійно.

Під час підготовки до школи важливий режим дня: твердий розпорядок організує діяльність дітей, привчає їх до порядку, виховує необхідне школяреві відчуття часу. Важливо організувати життя дітей у сім'ї так, щоб дитина не проводила час даремно. Як часто можна спостерігати, що дорослі обмежуються лише вказівками: «Що ти без діла тиняєшся? Займися чимось!»

Діяльність, що не вимагає зусиль, приносить мало користі. Батьки часто не надають цьому значення: чим зайнятий – не важливо, аби не заважав. В результаті у дітей після закінчення початкової школи не сформовано серйозного, відповідального ставлення до навчальних обов'язків.

Стосовно спілкування з дорослими та однолітками, дошкільникам необхідно пояснювати правила шкільного спілкування. Спілкування із однолітками викликається особливими, специфічними комунікативними потребами. Особливість полягає у можливостях для дитини порівнювати себе з однолітком шляхом прямого «накладання» відомостей про себе на образ рівного собі, тоді як дорослий для дитини – ідеал, реальний та недосяжний.

Розвиток спілкування дошкільників із однолітками постає як процес якісних перетворень структури комунікативної діяльності. Вміння дошкільників установлювати та підтримувати доброзичливі стосунки з оточуючими свідчать про високий рівень моральної зрілості. А невміння встановлювати взаємини як з дорослими, так і з однолітками – основна проблема майбутнього школяра.

Також стосунки з однокласниками повинні полягати у знаходженні балансу між співпрацею та суперництвом, необхідно звертати увагу дітей на те, що у школі вони роблять спільну, значиму для всіх роботу.

Щоб дізнатися про майбутніх першокласників краще, а також відповісти на велику кількість запитань батьків майбутніх першокласників, вчителі початкових класів приєдналися до круглого столу:

- Про що ви хотіли б запитати?

Батьки майбутніх першокласників:

- Які основні вимоги до дітей, батьків у школі?

- Чи потрібно довго сидіти з дитиною за уроками?

- Чим відрізняються програми навчання у різних школах міста?

- Про що можуть запитувати дитину під час вступу до школи?

Вчитель початкових класів: Попереду у вас цілий рік, звертайте більше уваги на розвиток самостійності, саморегуляції своєї поведінки, відповідальності у дітей. Заохочуйте дитину за всі види діяльності, що вимагають зосередженості, посидючості, концентрації уваги. Дотримуйтесь чіткого порядку дня і терпляче вимагайте його дотримання, особливо режиму сну.

Щодня ставте перед дитиною певну і конкретну мету, якої вона має досягти. Обов'язково похваліть її за це чи тим чи іншим способом заохотьте.

Намагайтеся спілкуватися з дитиною спокійно та стримано, зведіть до мінімуму заборони. Дотримуйтесь «позитивної моделі» виховання, уникайте жорсткості покарань, завжди хваліть дитину, коли вона на це заслуговує.

Займаючись з дитиною, давайте їй лише одне завдання на певний відрізок часу, сидіти поруч не обов'язково, дитина має це завдання зробити самостійно.

У деяких навчальних закладах майбутньому школяреві можуть поставити певні питання, складені на основі програми дитячого садка. Як правило, діти легко справляються з ними, для нас, вчителів, важливо визначити інтереси та здібності дитини, виявити рівень соціально-психологічної та інтелектуальної готовності до школи.

Етап підбиття підсумків батьківської зустрічі

Вихователь: Шановні батьки майбутніх першокласників, перші кроки шкільного життя завжди важкі, але ви можете полегшити їх, якщо вчасно

подбаєте про соціально-психологічну готовність, яка є важливим компонентом виховання та навчання дошкільників у дитячому садку та сім'ї. Її зміст визначається системою вимог, які школи висувають до майбутніх школярів.

Ці вимоги полягають у необхідності відповідального та позитивного ставлення до шкільного навчання, прийняття позиції школяра; довільного управління своєю поведінкою та вміння підкорятися правилам та інтересам групи, вимогам вчителя. А також, здатністю домовлятися, враховуючи інтереси та почуття інших, співпереживати невдачам та радіти успіхам інших; виконання розумової роботи, що забезпечує свідоме засвоєння знань; встановлення з дорослими та однолітками взаємовідносин, що визначаються спільною та значущою діяльністю. У дитячому садку проходять традиційні ознайомчі батьківські збори зі вчителями.

Ви можете поставити питання, що вас цікавлять, як особисто, так і на сторінках нашого дитячого садка в соціальних мережах, і на всі питання ми обов'язково відповімо, а найцікавіші стануть темою нашої наступної зустрічі.

На згадку про нашу зустріч наступного разу ми підготуємо для вас пам'ятки щодо оптимального режиму дня майбутніх першокласників. А також заповніть, будь ласка, анкету «Соціально-психологічна готовність до школи». Бажаємо нашим першокласникам добре вчитися, а батькам набратись терпіння.

Можливі рішення за підсумками батьківської зустрічі:

1. Взяти до відома інформацію стосовно соціально-психологічної готовності до шкільного навчання.
2. Виконати домашнє завдання: батьки та вихователі заповнюють анкету «Соціально-психологічна готовність до школи».
3. Вихователям опрацювати отримані результати та донести їх до відома батьків на наступній зустрічі.
4. Батькам майбутніх першокласників уважніше ставитися до своїх дітей (намагатися більше часу приділяти спілкуванню з ними, цікавитись їх успіхами,

надавати більше самостійності, виконувати рекомендації педагогів щодо підготовки дітей до школи).

5. Проводити вдома із дітьми ігри, спрямовані на формування соціально-психологічної готовності до шкільного навчання: формування мотивації до школи, підвищення самооцінки, бажання піти до школи.

Із метою обговорення поглядів батьків, педагогів ЗДО та вчителів стосовно ролі сім'ї у формуванні мотиваційної готовності до школи дітей старшого дошкільного віку було проведено тематичну дискусію.

Дискусія «Сім'я на порозі шкільного життя»

Мета: обговорення поглядів батьків, педагогів ЗДО та вчителів стосовно ролі сім'ї у формуванні мотиваційної готовності до школи дітей старшого дошкільного віку

Завдання:

- допомогти батькам опанувати знання про мотиваційну готовність дошкільнят до школи;
- підвищити рівень педагогічної культури батьків шляхом включення в обговорення актуальних проблем;
- стимулювати активне педагогічне мислення шляхом ігрової взаємодії.

Учасники: психолог, учитель початкових класів, старший вихователь, вихователі, батьки дошкільників.

Форма організації:

1. Вступне слово старшого вихователя
2. Ігрове завдання «Визначення ступеня занепокоєння у зв'язку з шкільним навчанням Вашої дитини»
3. Вибір чинників успішної підготовки та адаптації дитини до школи. Мотиваційна готовність. Диспут.
4. Виступ учителя початкових класів «Мотиваційна готовність до школи»
5. Аналіз стереотипів батьківської поведінки
6. Ігрова вправа «Закінчи речення»

7. Підбиття підсумків батьківської зустрічі

Перебіг заходу:

Підготовчий етап:

1. Запрошення на зустріч шкільного вчителя початкових класів
2. Оформлення наочності до завдання «Визначення ступеня занепокоєння...»
3. Підготовка виставки розвивальних ігор та літератури на тему: «Соціально-психологічна готовність до школи».
4. Розробка проекту батьківської зустрічі на засіданні батьківського комітету.

Етап проведення зустрічі:

1. Вступне слово старшого вихователя

Психолог дитячого садка: Наша зустріч має назву «Роль сім'ї у формуванні мотиваційної готовності до школи дітей старшого дошкільного віку». У чому бачиться кожному з присутніх проблема дискусії на цю тему? (Висловлювання батьків).

Справді, вас турбує мотивація дитини до шкільного навчання, як її налаштовувати на шкільне життя та багато іншого. Пропоную батькам виконати завдання: визначення ступеня занепокоєння у зв'язку зі шкільним навчанням свого сина або дочки, що наближається до вступу до школи.

2. Ігрове завдання «Визначення ступеня занепокоєння у зв'язку з шкільним навчанням Вашої дитини»

На столах лежать кольорові смужки. Прошу вас вибрати смужку та обґрунтувати (за бажанням) свій вибір. (На столах лежать: чорна смужка – сильне занепокоєння; синя смужка – помірне занепокоєння; червона смужка – відчуття радості, почуття впевненості). Від кого чи чого залежить нормалізація у поліпшенні вашого самопочуття, чи що має змінитися, щоб ви почували себе краще? (Висловлювання батьків).

Ви слушно зауважили, що головне – підготувати дитину до навчання у школі морально, фізично, інтелектуально. На нашому стенді розміщена інформація про чинники успішної підготовки та адаптації дитини до школи, зверніть на неї увагу.

3. Вибір чинників успішної підготовки та адаптації дитини до школи.

Мотиваційна готовність. Диспут

Чинники успішної підготовки та адаптації дитини до школи:

1. Фізичне здоров'я дитини.
2. Розвинений інтелект.
3. Вміння дитини спілкуватися з однолітками та дорослими.
4. Витривалість, працездатність, вміння довести справу до кінця та отримати результат.
5. Вміння дитини рахувати в межах десятка та розрізняти всі звуки рідної мови.
6. Акуратність та дисциплінованість. Вміння чути дорослого.
7. Хороша пам'ять та увага.
8. Ініціативність, допитливість, здатність діяти самостійно.

Психолог дитячого садка. Виберіть три найважливіші, на ваш погляд, чинники. Пронумеруйте їх за рівнем значущості (Батьки виконують завдання, за підсумками виконаного завдання організується дискусія за участю вчителя початкових класів, вихователями, психологом).

4. Виступ учителя початкових класів «Мотиваційна готовність до школи»

Виступ учителя початкових класів. Відповіді на питання, що цікавлять, пов'язані з мотиваційною готовністю до шкільного навчання.

Вчитель: Часто ми, вчителі, стурбовані труднощами адаптації дитини до школи. Це може виражатися у шкільних страхах, неврозах, небажанні вчитися та інше.

Одна мати дитини-першокласника розповідала: «Іноді ми, батьки, самі винні у важкій адаптації дітей до школи. Змалку товкмачимо – підеш у школу і будеш навчатися на «відмінно». Адже діти всі різні. Одні всидливі та старанні, інші – рухливі та активні. Так і в нас у сім'ї, до школи син пішов із бажанням вчитися на «відмінно», але перша ж двійка вибила його з колії настільки, що потім зі страхом сидів на уроках, боявся йти до школи – раптом знову отримає двійку. Все йому в школі стало не в радість, неувважність і страх отримання поганих оцінок зробили свою справу, до школи він став ходити без особливого бажання».

Як, на вашу думку, варто було вчинити батькам, які настанови необхідно давати дітям перед навчанням? (думки батьків)

5. Аналіз стереотипів батьківської поведінки

У вас на столах лежать картки, на яких написані фрази, які часто використовуються дорослими. Спробуйте передбачити, яким може бути вплив цих фраз для дитини – майбутнього першокласника, які почуття і переживання дитини можуть стимулювати такі стереотипи виховання?

- «Ось підеш у школу, там тобі...», «Ти нічого не розумієш, у школі будеш двійкарем!...» (такі слова можуть викликати почуття тривоги, невпевненості в собі, знижують самооцінку, бажання піти до школи).

- «Знаєш, як ми тебе любитимемо, якщо станеш відмінником!...» (Крах батьківських надій може стати джерелом дитячих страждань, втрати впевненості в собі, в батьківській любові).

- «Спробуй тільки зробити помилки в диктанті!...» (у дитини під постійною загрозою покарання можуть виникнути ворожі почуття до батьків, розвинеться низька самооцінка).

Безсумнівно, в дітей старшого дошкільного віку необхідно виховувати усвідомлене ставлення до шкільного навчання шляхом правильного подання інформації про нього. Інформація про школу, що повідомляється дітям, повинна бути їм зрозуміла та емоційно насичена: відчута, пережита ними, неодмінною

умовою чого є включення дітей до діяльності, що активізує як свідомість, так і почуття.

А тепер пропоную вам погратись.

6. Ігрова вправа з м'ячем «Закінчи речення»

1. Зі вступом моєї дитини до школи я мрію, щоб...
2. Із початком шкільного життя дитина стає...
3. Коли дитина каже, що боїться йти до школи, для мене це означає...
4. Головне у навчальній діяльності дитини – це...
5. Готовність своєї дитини до школи я оцінюю за тим, як...
6. У моєму розумінні добре вчитися – це...

Педагог: Кожні батьки мріють бачити свою дитину успішною в школі, й наше з вами завдання – допомогти їй у цьому. Правильні настанови на шкільну діяльність, вміння долати ситуативність поведінки, підпорядковувати свої бажання соціально значимому мотиву – це майбутня успішність у шкільництві. Ми пропонуємо вам бібліотеку книг для збагачення знаннями про особливості формування мотиваційної готовності та самооцінки у дітей. (Виставка педагогічної бібліотеки)

7. Підбиття підсумків батьківської зустрічі

Для оптимізації процесу підготовки до школи майбутніх першокласників для них та їхніх батьків була складена пам'ятка-листівка «Навчання без турбот», зміст якої наведений нижче.

Пам'ятка-листівка «Навчання без турбот»

Щоб навчання у школі приносило вам лише позитивні емоції, пропонуємо невелику пам'ятку-нагадування.

Ранок. Дитині необхідний час для того, аби вмитися, одягнутися, прибрати ліжко. Ці вміння мають бути сформовані до того, як дитина піде до школи. Необхідно в цей період часу обійтися без поспіху та знервованості.

Дорога до школи. Слід використовувати шлях до школи як неквапливу прогулянку перед школою. Тому з дому краще виходити заздалегідь.

Заняття у школі. Шлях зі школи додому. Потрібно зробити постійною вимогу: після школи одразу додому, а все інше по обіді. Перевдягання після школи.

Обід. Вільний час. Можливо його використовувати на сон, прогулянку, відпочинок, виконання посильної роботи вдома, регулярної та контрольованої з боку дорослих. Варто дослухатися і до думки лікарів щодо розподілу вільного часу:

- не менше 3 годин повинно відводитися на прогулянку та рухливі ігри;
- 30-40 хвилин на посильну роботу по дому;
- 1 година на самообслуговування;
- час, що залишився на гуртки, секції та інші заклади додаткової освіти;
- для підготовки домашніх завдань учнями 1 класу відводиться 1 годину часу.

Вечір. Слід відвести час для спілкування з дитиною, нетривалого перегляду дитячих передач по телевізору або на комп'ютері.

Підготовка до сну. Нічний сон.

Це основні елементи режиму учня 1 класу. Привчати дитину до такого режиму дня слід до початку занять у школі. На звикання до нового режиму може піти від двох тижнів до двох місяців. Це буде залежати від дитини, і від уміння дорослого суворо дотримуватися власних вимог.

Роль режиму дня стане такою, що нормалізує життя сім'ї, тільки після того, як дотримання режиму дня стане для першокласника звичкою. Але роботи для цього потрібно зробити дуже багато. Бажано, щоб табличка із таким режимом завжди була в помітному для дитини місці.

2.3. Методичні рекомендації щодо підвищення готовності дітей до школи при взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти

Підготовка дітей до школи — це складний і багатогранний процес, що вимагає тісної співпраці між закладом дошкільної освіти та сім'єю. У сучасному світі, де вимоги до шкільної освіти зростають, забезпечення соціально-психологічної, когнітивної та мотиваційної готовності дітей стає пріоритетом для педагогів і батьків. Саме партнерська взаємодія створює передумови для гармонійного розвитку дитини та її успішного переходу до шкільного навчання.

Для досягнення цієї мети рекомендовано комплексний підхід, який охоплює залучення родин, використання інтерактивних методів роботи, створення розвивального середовища та забезпечення методичної підтримки педагогів.

Партнерська взаємодія, утворювана фахівцями ЗДО та батьками вихованців для того, аби сформувати соціально-педагогічну готовність дитини старшого дошкільного віку до шкільного навчання, буде успішною лише за тих умов, якщо протягом її перебігу всі її учасники теоретично і практично взаємозбагачуються актуальними педагогічними знаннями. Послугування різноманітними формами взаємодії з сім'єю та усвідомлене включення батьків у єдиний, спільний з педагогами ЗДО процес виховання дитини, уникнення практики, за якою батьки дистанціюються від виховного процесу, покладаючи всі відповідні обов'язки виключно на педагогічний склад закладу освіти, надає такій роботі можливість бути ефективною.

Мета співробітництва ЗДО з батьками полягає не в тому, щоб передати їм якісь наукові знання, а у формуванні в них «педагогічної компетентності» та «педагогічної рефлексії» або коригуванні їхньої педагогічної позиції, що сприяє кращому розумінню дорослими своєї дитини, забезпечує належну організацію спілкування та спільної діяльності з нею [31]. «Педагогічна компетентність» у цьому разі означає здатність зрозуміти потреби дітей і забезпечити можливості для їх задоволення, зробити свою дитину щасливою, уміння бачити і використовувати педагогічні ресурси стосовно перспективи розвитку дитини. Щодо «педагогічної рефлексії», вона інтерпретується як уміння батьків

аналізувати власну виховну діяльність, критично оцінювати її, знаходити причини своїх педагогічних помилок, неефективності звичних методів, здійснювати вибір тих методів виховного впливу на дитину, що є адекватними її віковим та індивідуальним особливостям, у конкретній ситуації [49].

Необхідно визначити провідні умови ефективності організації партнерської взаємодії ЗДО із батьками дітей дошкільного віку. Реалізація цих умов забезпечує гармонійну співпрацю між ЗДО та сім'ями вихованців. До них можна віднести:

- **Партнерська взаємодія**

має базуватися на взаємній довірі, відкритості та взаємоповазі між педагогами та батьками, адже довіра є фундаментом успішної співпраці. Вона не лише зміцнює відносини між сторонами, але й створює середовище, у якому батьки та педагоги можуть разом вирішувати освітні й виховні завдання. Для налагодження довірчих стосунків важливо, щоб педагоги демонстрували щирий інтерес до потреб кожної родини, слухали й враховували думки батьків. Відкритість у комунікації, зокрема через регулярні індивідуальні консультації та зворотний зв'язок, допомагає батькам відчувати, що їхня думка важлива, а співпраця – цінна. Особливо важливим є особистий приклад педагогів, які демонструють професійність, емоційну стійкість і чуйність. Батьки повинні бути впевнені у компетентності вихователів і в тому, що вони можуть довірити їм найцінніше — своїх дітей.

- **Взаємне розуміння**

ролей і відповідальності. Важливо, щоб обидві сторони чітко усвідомлювали свої функції та відповідальність у виховному процесі. Педагоги мають інформувати батьків про освітні підходи, а батьки — надавати інформацію про індивідуальні особливості своєї дитини. Фізичний розвиток і здоров'я дітей також потребують уваги. Збалансоване харчування, активний руховий режим, прогулянки на свіжому повітрі є важливими складовими загального розвитку дитини. Участь у

спортивних заходах та іграх підтримує фізичну витривалість і забезпечує психологічний комфорт.

- Інтерактивні методи взаємодії. Використання інтерактивних форм співпраці, таких як круглі столи, тренінги, спільні ігри, майстер-класи, сприяє активному залученню батьків до освітнього процесу. Це дозволяє їм брати безпосередню участь у створенні сприятливих умов для розвитку дитини. Такі регулярні зустрічі, обговорення проблем і викликів, організація круглих столів і дискусій — це основа для взаєморозуміння між ЗДО та родинами. Наприклад, під час зустрічі «Сім'я на порозі шкільного життя» батьки отримують практичні поради щодо розвитку самостійності дітей, їхньої мотивації до навчання та емоційної стійкості. Це дозволяє створити єдиний підхід до виховання як у сімейному, так і в освітньому середовищі.

- Індивідуальний підхід. Ефективність взаємодії залежить від урахування індивідуальних потреб, запитів і обставин кожної родини. Педагоги повинні адаптувати свої методи відповідно до потреб батьків і дітей. Значну увагу слід приділяти розвитку мотиваційної готовності дітей. Заходи, як-от екскурсії до школи, зустрічі з майбутніми вчителями, інтерактивні ігри, спрямовані на розвиток цікавості до навчання, формують у дітей позитивне уявлення про школу. Емоційно насичена інформація, надана батькам і дітям, допомагає зменшити тривожність і страх перед новими умовами.

- Інформаційна (педагогічна) підтримка. Організація регулярного обміну інформацією через батьківські збори, консультації, пам'ятки або використання сучасних цифрових платформ сприяє підвищенню педагогічної обізнаності батьків і допомагає створити єдиний освітній простір. Інтерактивні форми роботи, як-от «поштова скринька», допомагають батькам краще зрозуміти потреби дитини та долучитися

до її підготовки. Паралельно, підвищення професійної компетентності вихователів через тренінги та семінари сприяє ефективнішій роботі з родинами.

- Залучення професійних ресурсів. Залучення психологів, логопедів та інших фахівців для підтримки як батьків, так і педагогів, забезпечує комплексний підхід до вирішення питань виховання й розвитку дітей.

- Стимулювання участі батьків. Організація спільних заходів, як-от свят, екскурсій, проєктів, сприяє формуванню у батьків мотивації активно долучатися до життя закладу та своєї дитини.

- Створення позитивного середовища. Доброзичливе, відкрите середовище у ЗДО сприяє залученню батьків до взаємодії, формує довіру до закладу та педагогічного процесу. Доброзичливість, привітність та готовність до співпраці з боку всього колективу ЗДО допомагають батькам почуватися комфортно і відкрито в освітньому середовищі.

Основним завданням педагогічного колективу у питаннях установлення партнерської взаємодії з сім'ями старших дошкільників є створення умов для особистісно-орієнтованого та ділового спілкування, на основі спільних інтересів, що поєднують дорослих та дітей. Виходячи зі змісту цієї діяльності, мають бути обрані й форми взаємодії: традиційні та нетрадиційні. Взаємодія з батьками вихованців щодо соціально-психологічної готовності до школи здійснюється через різноманітні форми, як традиційні, так і нетрадиційні форми спілкування педагога з батьками дошкільника. На колективні, індивідуальні та наочно-інформаційні були поділені, у свою чергу, традиційні форми взаємодії. До колективних форм партнерської взаємодії з питань соціально-психологічної готовності до школи мають бути віднесені: «круглі столи»; конференції та інші форми роботи, де батьки вихованців можуть не лише ознайомитися з планами

групи та дошкільної організації з питань соціально-психологічної підготовки до навчання у школі, а й отримати інформацію від фахівців та педагогів. [39]

До індивідуальних форм роботи належать педагогічні бесіди з батьками як доступні для встановлення контакту з сім'єю вихованців. Особливість бесіди – активна участь усіх суб'єктів спілкування, а мета – обмін думками з питання, що цікавить. Вона може виникати й використовуватися стихійно, як за ініціативою батьків, так і за ініціативою вихователів. У результаті послугування цією формою встановлення партнерської взаємодії батьки дітей старшого дошкільного віку можуть отримати знання стосовно питань, що їх цікавлять.

З умовами, завданнями, змістом та методами соціально-особистісного виховання дітей знайомлять батьків наочно-інформаційні методи. Вони сприяють подоланню поверхневого судження про діяльність ЗДО, надають необхідну практичну допомогу у питаннях соціально-психологічної готовності до навчання. До них відносяться: інформаційні стенди, пам'ятки та інші інформаційні засоби.

Нетрадиційні форми організації партнерської взаємодії користуються особливою популярністю, як у педагогів, так і у батьків. Вони спрямовані насамперед на встановлення неформальних контактів з батьками і побудовані за типом розваг, ігор. Дорослі в результаті використання таких форм побудови партнерської взаємодії отримують можливість краще пізнати своїх дітей, дістати справжнє задоволення від спілкування з дитиною. Використання цих технологій, безперечно, сприяє згуртуванню сімей вихованців. [48]

Висновки до розділу 2

Дослідження сформованості готовності до школи у старших дошкільників проводилося на базі “Montessori kindergarten” (Монтессорі садочок) у м. Нінбо. Участь у ньому взяли 40 вихованців названого ЗДО, розділені на дві групи – експериментальну й контрольну.

Для застосування у процесі визначення рівня сформованості готовності до школи у старших дошкільників було використано такі методики:

1. Методика «Профіль соціального розвитку дитини»;
2. Орієнтаційний тест Керна-Ірасека;
3. Методика «Рівень психосоціальної зрілості»;
4. Методика визначення рівня уваги П'єрона-Рузера

За результатами тестування з використанням методики «Профіль соціального розвитку дитини» можна зробити висновок, що діти експериментальної групи є більше соціально розвинутими та краще йдуть на контакт із дорослими. У цих дітей внутрішня позиція школяра досить сформована, розвинені комунікативні навички. Діти, що продемонстрували показники високого рівня за методикою, здатні виявляти свої емоції, можливості під час спілкування. Це може бути пов'язане з тим, що дитина комунікативно готова до навчання в школі та буде в ній успішною.

Методика «Орієнтаційний тест Керна-Ірасека» дозволила виявити превалювання середнього рівня готовності до шкільного навчання серед представників експериментальної та контрольної груп. За підсумками дослідження за методикою «Орієнтаційний тест Керна-Ірасека» було виявлено також домінування середнього рівня розвитку вербального інтелекту в дошкільників обох груп.

За методикою «Тест психосоціальної зрілості» були отримані такі показники рівнів готовності дітей експериментальної та контрольної груп до школи. Як у експериментальній, так і в контрольній групі дошкільників домінували показники середнього рівня психосоціальної зрілості.

Проведення методики визначення рівня уваги П'єрона-Рузера із метою вивчення продуктивності та стійкості уваги довело, що продуктивність уваги дошкільників знижується від високопродуктивної до середньо продуктивної. Властивості уваги дошкільників ще перебувають у стані розвитку. Найвищі

показники уваги дошкільників припадають на середину тижня. У навчальній діяльності можна розвивати всі властивості уваги.

Для роботи, покликаної сформувати й удосконалити партнерську взаємодію між ЗДО та родинами вихованців стосовно утворення соціально-психологічних підстав готовності до шкільного навчання, була характерною етапна структура виконання провідних завдань. Структура мотиваційно-орієнтовного етапу містила опанування педагогами проблем побудови взаємодії з родинами дітей старшого дошкільного віку на засадах партнерства. Другий етап мав організаційне спрямування та містив практичне обґрунтування цінності формування взаємодії між ЗДО та родинами вихованців, підвищення культури педагогічної комунікації в осмисленні питань, пов'язаних із соціально-психологічною готовністю старших дошкільників до школи, опанування техніки ігрової взаємодії педагогів та батьків майбутніх першокласників. Третій, діяльнісний етап, був присвячений удосконаленню педагогічної компетентності батьків стосовно підготовки дітей старшого дошкільного віку до успішного переходу на наступний рівень навчальної діяльності. Цей процес удосконалення був заснований на ефективному використанні навичок родинного ігрового спілкування батьків із дітьми з метою формування глибинної навчальної мотивації. Також на діяльнісному етапі було здійснене збагачення розвивального предметно-просторового середовища групи, покликане полегшити адаптацію майбутніх першокласників до шкільного навчання.

Із метою формування партнерської взаємодії із батьками дітей старшого дошкільного віку для їх успішної підготовки до шкільного навчання були використані такі інноваційні методи: проведення круглого столу та дискусії з батьками дошкільників.

ВИСНОВКИ

Партнерство між сім'єю та закладом дошкільної освіти є ключовим елементом для успішного виховання та розвитку дитини. Воно ґрунтується на спільній відповідальності та рівноправній участі обох сторін, допомагає створити єдине середовище для гармонійного та повноцінного розвитку дитини. Партнерські відносини дозволяють об'єднати зусилля батьків та педагогів для формування у дитини важливих соціальних, емоційних і поведінкових навичок, що закладає міцний фундамент для її майбутнього навчання. Для досягнення ефективного партнерства потрібно дотримуватися низки принципів: довіри, взаємоповаги, відкритого діалогу та постійної взаємодії. Кожен з учасників партнерства має виявляти доброзичливість, підтримку і прагнути до спільних цілей, а також дотримуватися законодавчих вимог у сфері освіти.

Сучасна сім'я часто стикається з різноманітними викликами, зокрема низьким рівнем педагогічної культури, браком досвіду співпраці з освітніми закладами та бажанням уникнути стороннього втручання в приватне життя. З

іншого боку, педагогічний колектив також не завжди готовий до повноцінної взаємодії, оскільки досі зберігаються застарілі методи роботи, а також бракує знань та навичок для організації конструктивного партнерства з батьками.

Для подолання цих перешкод необхідно визнати батьків рівноправними учасниками освітнього процесу. Педагоги мають відмовитися від традиційного підходу, де батьки сприймаються лише як об'єкт педагогічного впливу. Важливо залучати родини до активної участі в освітньому процесі, надаючи їм можливість проявляти ініціативу, брати відповідальність за розвиток дитини та співпрацювати з вихователями на рівних засадах. Одним із ефективних шляхів є організація семінарів, тренінгів і майстер-класів для батьків, спрямованих на підвищення їхньої психолого-педагогічної культури.

Вирішення проблем партнерської взаємодії можливе лише через впровадження комплексного підходу, що враховує цінності та виховні стратегії родини, готовність педагогів до конструктивного діалогу та використання сучасних технологій у роботі з батьками. Спільні зусилля, засновані на повазі та відкриті, дають шанс розкрити свій потенціал і досягти успіху.

Стан готовності старших дітей, забезпечують гармонійний розвиток дитини та сприяють взаємному збагаченню досвідом усіх учасників освітнього процесу. Така взаємодія перетворює виховання на творчий і захоплюючий процес, у якому кожна дитина отримує можливість до навчання в школі на основі експерименту, проведеного у "Montessori kindergarten" у Китаї. У дослідженні брали участь дві групи дітей: експериментальна, де батьки активно взаємодіяли із закладом, та контрольна, де взаємодія батьків і педагогів була мінімальною.

Результати експерименту продемонстрували, що активна участь батьків у процесі підготовки значно покращує рівень готовності дітей до школи. Діти експериментальної групи показали вищі результати за такими показниками, як соціально-комунікативні навички, психосоціальна зрілість, вербальний інтелект та стійкість уваги. У цій групі високий рівень готовності до школи продемонстрували 65% дітей, тоді як у контрольній – лише 40%. Схожа картина

спостерігалася і в інших аспектах: експериментальна група мала більше дітей із високими показниками, тоді як контрольна група демонструвала значно більший відсоток низького рівня розвитку.

Дослідження підкреслює важливість тісної взаємодії між сім'єю та педагогами. Активна співпраця сприяє розвитку у дітей не лише академічних, але й соціально-емоційних навичок. Методики, використані в дослідженні (тест Керна-Ірасека, «Профіль соціального розвитку дитини», тест П'єрона-Рузера), показали, що діти, чиї батьки залучені до освітнього процесу, краще справляються з завданнями, що вимагають концентрації, координації та соціальної взаємодії.

Однак у результатах експерименту також виявлено, що увага і стійкість дошкільників є недостатньо розвиненими через їхню вікову залежність від зовнішніх впливів. Це свідчить про необхідність створення сприятливих умов, які підвищують інтерес до матеріалу і формують позитивну мотивацію до навчання.

Загалом дослідження підтвердило, що активна участь батьків у навчальному процесі є ключовим фактором для успішної підготовки дітей до школи. Для досягнення найкращих результатів необхідно розвивати партнерські стосунки між сім'єю та освітніми закладами, створюючи умови для взаємної підтримки й відкритого діалогу.

Розроблений у ході дослідження педагогічний проєкт присвячений удосконаленню партнерської взаємодії між закладами дошкільної освіти (ЗДО) та родинами для формування соціально-психологічної готовності дітей старшого дошкільного віку до школи. Його метою було розроблення нових форм взаємодії, які орієнтовані на розвиток мотиваційної готовності, формування внутрішньої позиції школяра та адекватної самооцінки.

Проєкт базується на трьох ключових етапах. Перший, мотиваційно-орієнтовний, зосереджувався на приверненні уваги педагогів і батьків до важливості партнерства та знайомстві із проблемою підготовки дітей до школи.

Другий, організаційний етап, включав формування педагогічної культури батьків і педагогів через різноманітні заходи: круглі столи, обговорення, анкетування та створення навчальних матеріалів. Третій, діяльнісний, був присвячений розвитку практичних навичок взаємодії, удосконаленню педагогічної компетентності батьків і адаптації середовища групи до навчальних потреб майбутніх школярів.

У ході реалізації проєкту були визначені ключові умови ефективності партнерства: адресованість рекомендацій, постійний зворотний зв'язок між батьками та педагогами, а також індивідуалізація підходу до кожної родини. Використання традиційних і нетрадиційних форм співпраці (ігрові заходи, дискусії, екскурсії) сприяло зміцненню довіри між усіма сторонами освітнього процесу.

Проведені дослідження продемонстрували ефективність інтегрованого підходу, що охоплює як родини, так і педагогів. Діти, чиї батьки брали активну участь у заходах, виявляли вищий рівень мотивації, самооцінки та соціальної зрілості, що є ключовими компонентами готовності до школи.

Цей проєкт доводить, що успішна підготовка до школи можлива лише за умов активної участі батьків у процесі виховання, підвищення їхньої педагогічної обізнаності та тісної співпраці з педагогами. Впровадження таких практик сприяє гармонійному розвитку дитини, формуючи основу для її майбутніх досягнень у навчанні та соціалізації.

Підготовка дитини до школи є складним, але надзвичайно важливим етапом її життя, який вимагає злагодженої співпраці між батьками та педагогами. Успішність цього процесу залежить не лише від педагогічних зусиль, але й від активної участі родини. Спільна діяльність створює основу для гармонійного розвитку дитини, сприяє її соціально-психологічній, когнітивній та мотиваційній готовності до навчання. Тож, проаналізувавши результати дослідження, можна запропонувати наступні методичні рекомендації щодо підвищення готовності дітей до школи.

Партнерська взаємодія базується на довірі, відкритості та взаємоповазі між усіма сторонами. Важливо, щоб педагоги демонстрували професійність і чуйність, а батьки усвідомлювали свою роль у вихованні дитини. Використання інтерактивних методів, таких як тренінги, майстер-класи, круглі столи, дає змогу батькам не лише отримати необхідні знання, а й безпосередньо долучитися до освітнього процесу.

Окрему увагу варто приділити індивідуальному підходу, що враховує унікальні особливості кожної дитини та її сім'ї. Такий підхід дозволяє мінімізувати тривогу перед новим етапом життя, розвинути мотивацію до навчання та сформувати позитивне ставлення до школи. У цьому контексті надзвичайно важливими є заходи, які сприяють підвищенню педагогічної компетентності батьків, їхньої здатності аналізувати власну виховну діяльність та знаходити адекватні методи впливу на дитину.

Розвиток співпраці підтримується завдяки різноманітним формам роботи: від традиційних бесід і консультацій до сучасних цифрових платформ, які забезпечують безперервний обмін інформацією. Важливу роль відіграє залучення професійних ресурсів, таких як психологи чи логопеди, що допомагають забезпечити комплексний підхід до розвитку дитини.

Нетривіальні форми взаємодії, такі як ігри чи розважальні заходи, дозволяють побудувати неформальні стосунки між педагогами та батьками, що сприяє згуртуванню родин і поліпшенню якості виховання. Залучення батьків до таких активностей стимулює їхню участь у житті ЗДО та допомагає їм краще зрозуміти своїх дітей.

Таким чином, партнерська взаємодія між сім'єю та закладом дошкільної освіти є ключем до створення сприятливих умов для успішного переходу дитини до школи. Гармонійна співпраця сприяє формуванню впевненості у дитини, її готовності до навчання та здатності адаптуватися до нових викликів, закладаючи основу для її подальших успіхів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвський Б. М. Проблеми готовності шестирічних дітей до навчання в школі. *Педагогічний альманах* : [збірник наукових праць] ; редкол. В. В. Кузьменко (голова та ін.). Херсон : РІПО, 2010. Випуск 5. С. 6–9.
2. Апрелєва І. В. Соціально-педагогічне партнерство в освіті – сутність, основні ідеї / І. В. Апрелєва // *Теорія та методика навчання та виховання*. - 2021. - Вип. 51. - С. 7-17
3. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності. К.: Либідь. 2006. 272 с. С. 95 - 107
4. Бех І.Д. Особистість у просторі духовного розвитку. Навч. посібник. К.: «Академвидав». 2012. 320 с. С. 56-69
5. Бікі І., Якимович Т. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти. Педагогічні інновації у фаховій освіті. 2019 Вип. 10. С. 6.
6. Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля»; за заг. ред. О.В. Низковської. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 256 с. С. 83-89
7. Білоус, С. Тематичний тиждень у дитячому садку / Світлана Білоус// *Вихователь-методист дошк. закл.* – 2019. – № 1. – С. 4–9.

8. Буркало Н. І. Психологічні особливості емоційного інтелекту. *Psychological Journal*. 2019. Vol. 5. Iss. 7. P. 34-49.
9. Вільхова О. Г. Ідеї морального виховання у педагогічній спадщині Софії Русової. *Педагогічна спадщина Софії Русової та сучасні проблеми реформування національної освіти в Україні (з нагоди 165-ї річниці від дня народження видатної просвітительки)*: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (18-19 лютого 2021 року). Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. С. 17-23.
10. Гнізділова О. А. Національно зорієнтована модель дошкільного виховання у педагогічній спадщині Софії Русової. *Педагогічна спадщина Софії Русової та сучасні проблеми реформування національної освіти в Україні (з нагоди 165-ї річниці від дня народження видатної просвітительки)*: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (18-19 лютого 2021 року). Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. С. 38-44.
11. Голота Н. В. Організація педагогічного партнерства в ЗДО як умова забезпечення якості освіти. Монографія. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 200 с. С.76-92
12. Готовність дітей до школи. Діагностика психічного розвитку та корекція його несприятливих варіантів. М., МПГУ, 1992. 48 с.
13. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.Л. Гумецької. Харків : Віват, 2018. 512 с. С.213-218
14. Грама Н.Г. Сенсорний розвиток дітей раннього віку: теорія і практика: монографія. Одеса, 2018. 239 с.
15. Грицюк І. М. Арт-терапія в роботі практичного психолога з дітьми, які мають емоційні порушення. *Психологія: реальність і перспективи*. 2017. Вип. 8. С. 67-71
16. Гришко О. І., Клевака Л. П. Роль жінки у вихованні дитини в педагогічній спадщині Софії Русової. *Педагогічна спадщина Софії Русової та сучасні проблеми реформування національної освіти в Україні (з нагоди 165-ї*

річниці від дня народження видатної просвітельки): матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (18-19 лютого 2021 року). Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. С. 47-50.

17. Грищук В. А. Партнерство освітнього закладу і сім'ї в системі інклюзивного навчання. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. ФДО УДПУ. 2021. С. 45–52.

18. Гуртова О. В. Психолого-педагогічне проектування діяльності дітей дошкільного віку *Формування ціннісно-змістовної сфери дітей дошкільного та молодшого шкільного віку*: матеріали обласної науково-практичної конференції (28 березня 2018 р.). Дніпро, 2018. С. 192-198.

19. Карнаух Л. П. Софія Русова про національне дошкільне виховання. *Педагогічна спадщина Софії Русової та сучасні проблеми реформування національної освіти в Україні (з нагоди 165-ї річниці від дня народження видатної просвітельки)*: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (18-19 лютого 2021 року). Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. С. 71-74.

20. Карпенко О. Є., Чепіль М. М. Педагогічне партнерство в закладах дошкільної освіти Польщі. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. ПУ«Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», Видавничий дім «Гельветика», Вип. 31. Т. 2. 2021, С. 151–154.

21. Ковалевська, Н. Впровадження у роботу дошкільного навчального закладу нової форми співпраці – батьківський клуб / Наталія Ковалевська // *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. – Кам'янець-Подільський, 2017. – Вип. 23, ч. 2. – С. 179–184.

22. Ковальчук Н. П. Педагогічні ідеї щодо формування соціальної активності в старших дошкільників у працях Софії Русової: реалії та сьогодення. *Педагогічна спадщина Софії Русової та сучасні проблеми реформування національної освіти в Україні (з нагоди 165-ї річниці від дня народження*

видатної просвітительки): матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (18-19 лютого 2021 року). Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. С. 89-92.

23. Колосова О. Роль громадянсько-правових цінностей у патріотичному вихованні старших дошкільників. Проблеми українського національного виховання: зб. наук. пр. Дрогобич: ДПУ ім. І. Франка, 2013. С. 222–229.

24. Коляденко С. М. Теоретико-концептуальні засади соціального партнерства ВНЗ та державних і недержавних організацій / С. М. Коляденко // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. - 2012. - № 5. - С. 41-45

25. Корякіна І. В. Особистісна готовність дітей 6-го року життя до школи як актуальна проблема сьогодення. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету* (Педагогічні науки). Бердянськ : БДПУ, 2010. № 3. С. 176–185.

26. Кучай А. І. Педагогічна спадщина С. Русової в контексті розвитку дошкільної освіти. *Педагогічна спадщина Софії Русової та сучасні проблеми реформування національної освіти в Україні (з нагоди 165-ї річниці від дня народження видатної просвітительки)*: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (18-19 лютого 2021 року). Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. С. 117-120.

27. Ладивір С. Як живеться шестирічним школярам? *Дошкільне виховання*. 2003. № 6. С. 3–5.

28. Лах М. Формування готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Івано-Франківськ, 2016. 22 с. С.17

29. Лісовець О. В. Взаємодія закладу дошкільної освіти та сім'ї у вихованні самостійності дітей старшого дошкільного віку: навчально-методичний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 99 с.
30. Лохвицька Л. В. Концептуальні засади проектування розвивального предметного середовища в дошкільних навчальних закладах. *Педагогічна теорія і практика*: Зб. наук. пр. Київського Міжнародного Університету. 2010. С. 159–169.
31. Любарська І. Співпраця дошкільного закладу і родини у контексті підготовки дитини до школи. *Вісник інституту розвитку дитини. Серія : Філософія. Педагогіка. Психологія* : збірник наукових праць / редкол. В. П. Андрущенко [та ін.]. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 17. С. 68–72.
32. Мардарова І. К. Внесок Софії Русової в теорію і практику дошкільної освіти. *Педагогічна спадщина Софії Русової та сучасні проблеми реформування національної освіти в Україні (з нагоди 165-ї річниці від дня народження видатної просвітительки)*: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (18-19 лютого 2021 року). Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. С. 159-162.
33. Масло А. Д., Суятинова К. Є. Роль взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти у процесі виховання. Наукові здобутки студентів з дошкільної та спеціальної освіти: зб. наук. і наук.-метод. праць студентів III Всеукр. наук.-практ. конф. 11-12 трав. 2023. Кривий Ріг : КДПУ, 2023. Вип. 14. С. 220 URL: <https://drive.google.com/file/d/1QAIfrzIPymXEdjV3UaYeI1IhlsYbWDtZ/view> (дата звернення: 23.08.2024)
34. Машовець М. Сучасні підходи до організації педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу та батьків вихованців. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць. Наукові записки РДГУ. 2011. Вип. 2(45). С. 18–24.

35. Панасюк Т. Інноваційна діяльність дошкільного навчального закладу: основні поняття і зміст. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. № 7. С. 4–7.
36. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Київ: Академвидав, 2006. 456 с. С. 311-314
37. Поніманська Т.І. Основи дошкільної педагогіки: Навч. посіб. – К.: Абрис, 1998. – С. 448.
38. Рольська П. В. Організація педагогічного партнерства в ЗДО як умова забезпечення якості освіти. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. 2020. С. 130–139.
39. Рудик В. А. Розвивальний освітній простір як сучасний формат соціалізації дошкільників. *Формування ціннісно-змістовної сфери дітей дошкільного та молодшого шкільного віку*: матеріали обласної науково-практичної конференції (28 березня 2018 р.). Дніпро, 2018. С. 398-406.
40. Сірко С. В. Соціалізація особистості дошкільника в умовах закладу дошкільної освіти. *Формування ціннісно-змістовної сфери дітей дошкільного та молодшого шкільного віку*: матеріали обласної науково-практичної конференції (28 березня 2018 р.). Дніпро, 2018. С. 406-413.
41. Смольникова Г. В. Особливості вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду в дошкільній освіті. *Наукова спадщина академіка Івана Зязюна у вимірах сучасності й майбутнього*: збірник матеріалів і Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 30-31 березня 2017 р.) / ред. колегія: В.П. Андрущенко, В.Г. Кремень, Н.Г. Ничкало; укл. Н.В. Гузій. – Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. С. 300-304.
42. Смольникова Г. В., Семененко А. А. Особливості інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти. *Наук. часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова*. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2018. № 30 (40). С.129-133.

43. Стаднік Н. В., Волинець Ю. О. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до партнерської взаємодії з батьками. Народна освіта. 2020. №3. С. 1–10.
44. Сухарева Л. С. Піклуємось разом: робота з батьками дошкільників. навч. посіб. Вид. 2-ге. Харків, 2008. 128 с С.37-45
45. Суятинова К. Є. Партнерська взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти у процесі формування цифрової компетентності дошкільників. Наука і освіта. 2024. №2. С. 41–46.
46. Федоренко Р. П. Ф 33 Психологія сім'ї [Текст] : навч. посіб. / Раїса Петрівна Федоренко. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 364 с. С.73-81
47. Харченко А. Психолого-педагогічні інноваційні технології в реалізації базового компонента дошкільної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 3. С. 135-137.
48. Харченко Н. А., Туркулець О.А. Казка як метод впливу на емоційну сферу дошкільників. *Психологічний журнал*. 2021. №6. С. 68–73.
49. Черепаня Н. І. Реалізація принципу наступності дошкільної та початкової освіти. *Педагогічний альманах* : [збірник наукових праць] ; редкол. В. В. Кузьменко (голова та ін.). Херсон : РІПО, 2011. Випуск 9. С. 68–74.
50. Шаргіна О. Фасилітація як професійно-важлива якість у роботі практичного психолога з дітьми з особливими освітніми потребами. Конференція «Психологічний супровід учасників освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти». URL: http://dpsz2018.blogspot.com/2018/12/blog-post2_89.html (дата звернення: 19.06.2024)
51. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років Аксьонова О. П., та ін. Київ, 2019. 488 с. С. 276-282
52. Ящук І. П. Основи соціального партнерства в навчально-виховному закладі у творчій спадщині В. Сухомлинського. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 1.46. С. 176–180

53. Merriam-Webster’s Online Dictionary, 2017. вебсайт. URL: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 15.05.2024)

ДОДАТКИ

Додаток А

Критерії, показники сформованості готовності до школи у дітей старшого дошкільного віку та діагностичний інструментарій

Критерій	Показники	Методи діагностики
Емоційно-мотиваційний	1.Вияв емоцій під час взаємодії з однолітками та адекватна реакція на їх емоційні переживання. 2.Інтерес до взаємодії з ровесниками. 3. Бажання взаємодіяти з ровесниками в різних видах діяльності.	Методика «Профіль соціального розвитку дитини»;
Пізнавальний	1. Знання норм і правил спілкування з однолітками. 2. Розуміння мети підготовки до школи. 3. Знання способів вирішення конфліктних ситуацій.	Орієнтаційний тест Керна-Ірасека; Методика визначення рівня уваги П'єрона-Рузера.
Поведінковий	1. Уміння застосовувати норми і дотримуватись правил спілкування з однолітками. 2.Уміння визначати мету взаємодії й використовувати способи її досягнення. 3. Уміння вирішувати конфліктні ситуації.	Методика «Рівень психосоціальної зрілості»

--	--	--

Додаток Б

Рівні сформованості готовності до школи старших дошкільників

Рівні	Критерій, компонент		
	Емоційно-ціннісний	Пізнавальний	Поведінковий
Високий рівень	Дитина виявляє уміння правильно, доречно виявляти емоції під час взаємодії з однолітками, адекватно реагує на їх емоційні переживання. Постійно зацікавлена у взаємодії з ровесниками, виявляє щире бажання взаємодіяти з ними в різних видах діяльності.	Дитина дуже добре знає правила та норми спілкування з однолітками. Вона завжди розуміє мету своєї взаємодії з однолітками й усвідомлює, яким чином можна правильно побудувати цю взаємодію. Намагається не провокувати виникнення конфліктних ситуацій, проте в разі їх виникнення знає, як їх правильно розв'язати.	Дитина вміє застосовувати поведінкові норми та дотримується правил у спілкуванні з однолітками. Вміє досконало визначати, якій меті підпорядкована її взаємодія з однолітками, відтак, правильно використовує засоби досягнення цієї мети. Здатна вирішувати конфліктні ситуації, що виникають під час взаємодії, віднаходити спільні точки та мирити ровесників, між якими виникає конфлікт, готова без примусу перепросити, аби щонайшвидше перевести

			конфліктну ситуацію у стадію примирення.
Середній рівень	Дитина загалом адекватно виявляє емоції під час взаємодії з однолітками, проте не завжди здатна адекватно реагувати на їх емоційні переживання, виявляти емпатію. Інтерес до взаємодії з ровесниками мінливий, залежить від настрою. Дитина не завжди виявляє бажання взаємодіяти з ровесниками в різних видах діяльності, інколи вона віддає перевагу іграм наодинці.	Дитина переважно знає норми та правила спілкування з однолітками, проте не завжди виявляє здатність та бажання їх застосовувати. Мета і способи взаємодії з однолітками не завжди є чітко виділеними та усвідомлюваними. При потраплянні в конфліктну ситуацію дитина розгублюється, через що може виявити нездатність до її вирішення на практиці, навіть якщо знає способи, за допомогою яких це можна здійснити.	Дитина при спілкуванні з однолітками переважно послуговується нормами та правилами комунікації, проте в окремих ситуаціях, зокрема, коли в неї поганий настрій чи ситуація є стресовою, може ігнорувати ці норми та правила. Зазвичай орієнтується, із якою метою організовано взаємодію з однолітками, однак рідко використовує способи її досягнення. У конфліктних ситуаціях надає перевагу покладанню відповідальності за вирішення конфлікту на когось іншого, хоча теоретично може знати, як вирішити цей конфлікт.
Низький рівень	Дитина переважно не виявляє емоцій під час взаємодії з однолітками або ж виявляє їх неадекватно, не демонструє здатність до емпатії, адекватної реакції на емоційні переживання однолітків. Інтерес до взаємодії з ровесниками низький, у	Дитина виявляє незнання або дуже слабе знання норм та правил спілкування з однолітками, не вміє та не бажає застосовувати їх на практиці. Взаємодія із однолітками підпорядковується несвідомим мотиваціям, дитина не володіє знаннями стосовно того, в який спосіб можна	Дитина схильна до повного незнання або умисного ігнорування норм та правил спілкування з однолітками. Мета взаємодії з однолітками для неї не важлива, якщо вона не підпорядкована її потребам. Дитина не вміє й не бажає вирішувати конфліктні ситуації

	переважній більшості видів діяльності спостерігається тенденція до ігнорування однолітків.	організувати ті чи інші форми взаємодії з ровесниками. У конфліктних ситуаціях демонструє повне незнання способів їх вирішення.	через повне незнання, як це робиться.
--	--	---	---------------------------------------